

ואת ב' תורה

שבת פרשת נח תש"פ

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

לצדיק תמיד יש
מילה טובה בשבילך

לא שמח?
לא בריא!

מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים **35**

רמז בפרשה
פרשת נח **36**

המדור אלדים
דור המבול ודור הפלגה **37**

יחודו של נח
אוה"ח על הפרשה **03**

כח לשון הקדש
שפת אמת על הפרשה **10**

יעקב וישראל
שיעור מברית מילה **13**

אמונה-תשובה-רפואה-גאולה
שמחת בית השואבה ח"ב **19**

מעין גנים
יגון ואנחה **28**

ארבע מהפכות
היוצאים מן הכלל **30**

הסיפור החסידי
רבי נחום מטשערנוביל **33**

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **ואביטה** היקרים די בכל אתר ואתר. לפניכם גליון לפרשת **נח** מלא בכל טוב, דברי תורה והתוועדויות חסידיות. השבוע, לכבודו של "נח איש צדיק", מלא הגליון בתורות מצדיקי החסידות – קדושת לוי, שפת אמת, שם משמאל וכרגיל, אוה"ח הקדוש.

מה בגליון: נפתח בשני חלקי שיעור בר מצוה מתחילת שבוע זה. בחלק הראשון – **יחודו של נח** – דובר על מעלתו של נח ועל מדרגותיו המבוארות בדברי אוה"ח הקדוש, מהן ניקח גם אנו לעבוד את ה'. בחלקו השני של השיעור, נלמד קטע מביאור **השפת אמת** על הפרשה – **נח לשון הקדש** – בו הוסברו חטאי דורות המבול והפלגה, מהותה של לשון הקדש וכחה להעיד על מציאות ה' ולקרב בינינו לבין אבינו שבשמים. השיעור הבא בחוברת – **יעקב וישראל** – ניתן בברית לנכדו של הרב, ובו דרש הרב אודות שמות הרך הנולד, יעקב ישראל, והקבלתם למדרגת הבינוני והצדיק בהתאמה. בחלקו השני של השיעור התבארה תורה של בעל ההילולא, רבי לוי יצחק מבארדיטשוב, בו הוא מסביר מהי מדרגת "**צדיק לפני**" בה תיאר הקב"ה את נח. השיעור החותם את החלק הראשון הוא **חלקה שני של התוועדות שמחת בית השואבה – אמונה, תשובה, רפואה וגאולה** – העוסקת במעלת חגי חדש תשרי ואיך תוקפם ומעלתם **מוליכים אותנו לתוך השנה החדשה**, "יעקב הלך לדרכו".

במעין גנים לפרשת נח – **יגון ואנחה** – נעסוק במעלת היין ובסכנה הטמונה בו. **בארבע מהפכות** נעסוק ביוצאים מן הכלל, להם מותר להתפרנס מהציבור כשהם לומדים תורה. ב**סיפור החסידי** נקרא על בעל ההילולא של שבת הבאה, **רבי מנחם נחום מטשערנוביל**, בעל ה'מאור עינים' ועל עניינו בישועה למקשה לילד [עם **סיפור בתוך סיפור** כמו שהילדים, וכולנו, אוהבים]. **במענות ותשובות** נקרא על תורה משולשת ועל כוחות נפש וגוף לשליחות. **ברמז בפרשה** נלמד על רמזי **עונות השנה** המופיעות בפרשה [עוד כל ימי הארץ זרע וקציר וקר וחם וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו!]. וכתמיד, נסיים עם **רזי והמדור לילדים**, והשבוע נלמד על – **דור המבול ודור הפלגה** – על הצדדים הטובים והרעים של **אחדות**.

הודעה: ביום ראשון הבא, יב מרחשון, תתקיים התוועדות של הרב לרגל יום פטירתה של רחל אימנו בבני ברק. פרטים יבואו בהמשך.

**שבת שלום ומבורך,
המערכת**

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה צל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתאל גלעדי

יחודו של נח

אור החיים פרשת נח

קיצור מהלך השיעור

ארבעת פירושי בעל אור החיים לפסוק הראשון בפרשת נח מגלים על יחודו של נח, בסדר הולך ועולה: הוא מצטיין במעשיו הטובים, "עיקר תולדותיהם של צדיקים"; בתיקון מדותיו, הגורם להצלחתו (אף שאין בו די כדי להשפיע על הזולת, דבר הדורש מוחין מתוקנים); ביכולתו להבין מעצמו כיצד להיות צדיק, אף שאין בדורו מי ללמוד זאת; ובחמש מעלותיו היחודיות – מנוחת הבריאה ממרדה עם לידתו, דאגתו כ"איש האדמה" לתיקונה במחרשה, היותו "צדיק יסוד עולם" המאפשר את המשך קיומו, דרכיו הטובות ביחס לבני דורו והתמדתו להקריב-לקרב את העולם לה' ולהעלות ריח ניחוח בכל מעשיו.

בשיעור מוסבר המבנה הפנימי של העליה בארבעת הפירושים בכלל והמבנה הפנימי של חמש מעלותיו היחודיות (שבפירוש הרביעי) – הכל כדי ללמד גם אותנו את הדרכים הללו בעבודת ה' ולברך אותנו בהן (יחד עם חתן הבר-המצוה בה נאמרו הדברים).

המשימה: להרבות נחת רוח בעולם

מזל טוב ליוסף יצחק שי', חתן בר המצוה, שיגדל להיות חסיד, ירא שמים ולמדן.

בהשגחה פרטית אנחנו בתחלת פרשת נח (וצריכים "לחיות עם הזמן") – "אלה תולדת נח נח"^א, כתוב בזהר^ב שנח עושה נחת רוח למעלה ונחת רוח למטה, מוצא "חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם"^ג. הפסוק הקודם, החותם את פרשת בראשית, אומר "ונח

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. בר מצוה יוסף-יצחק שי' דוד. מוצאי כ"ח תשרי תש"פ – כפר חב"ד.

א לוח "היום יום" ב' חשון.

ב בראשית ו, ט.

ג ח"א נח, ב.

ד משלי ג, ד.

מצא חן בעיני הוי"ה". דבר ראשון מברכים את יוסף יצחק שלנו שימצא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם, שיהיה "נח נח", שתהיה רוח הבריות נוחה הימנו וממילא רוח המקום נוחה הימנו, שיעשה נחת רוח למעלה ונחת רוח למטה, כמובן כולל את הנחת רוח שהוא עושה להורים שלו, למורים שלו ולכל הידידים, שלכולם יהיה נחת ממנו. הבעל שם טוב נולד בשנת **נחת** – "עיר וקדיש מן שמיא **נחת**".^ד הוא בא לעולם הזה לעשות נחת. אנחנו תלמידים שלו, אז גם תפקידנו הוא לעשות נחת, קודם כל לאבינו

ה בראשית ו, ח.

ו ע"פ אבות פ"ג מ"י.

ז דניאל ד, י.

השיעור מוקדש לזכות:

הת' **יוסף-יצחק שי' דוד** לרגל הכנסו לעול תורה ומצוות - **"יד תשרי"**. שיגדל להיות חי"ל בצבאות ה' ושליח נאמן

שבשמים, ואחר כך כולם, לכל עם ישראל, לכל העולם.

ארבעת פירושי אוה"ח לפסוק הראשון בפרשה

על הפסוק הראשון בפרשה – "אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח" – מביא האור החיים את הכלל מחז"ל "כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, 'ואלה' מוסיף על הראשונים". מה פוסל "אלה תולדת נח"? יש לו ארבעה פירושים, שאפשר לכוון אותם כנגד י-ה-ו-ה מלמטה למעלה:

נפש: המעשה הוא העיקר

פירושו הראשון הוא לפי מאמר חז"ל על פסוק זה גופא, "שעיקר תולדותיהם של צדיקים מצוות ומעשים טובים"^א. הוא מדייק – למה כתוב "עיקר"? אפשר לומר פשוט שתולדות הצדיקים כוללים גם את המצוות והמעשים הטובים שלהם, חוץ מהתולדות הגשמיים, הילדים שלהם. רואים שלא מספיק לומר שגם מצוות ומעשים ובים נכללים בתולדות הצדיקים, אלא שהם עיקר

יב בראשית ה, לב. הפסוק השני של פרשת נח הוא "וילד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת". נמצא ש"אלה תולדת נח נח איש צדיק תמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח" בא אחרי "וילד נח את שם את חם ואת יפת" ולפני "וילד נח שלשה בנים את שם את חם ואת יפת", סדר של בנים-מעשים-בנים. ו"ל שהפסוק השני של בנים נועד בעיקר להדגיש שנח חנך את בניו ללכת בדרכיו, לעשות מעשים טובים כמוהו, ודוק. שלשת הפסוקים עולים יחד 8788 = 4 פעמים 2197, 13 בחזקת 3 = 676, הוי' ברבוע, פעמים אחד. בפסוק השני של הבנים באה התוספת "שלשה בנים" = **שלהבת** = **בכל לבבר ובכל נפשך ובכל מאדך**" (דברים ו, ה) – כל בן הוא דרגה של אהבת השי"ת, עיקר הכח המניע את המעשה הטוב בפועל (חם הוא "בכל לבבר", בחינת "חם לבי בקרבי", יפת הוא "ובכל נפשך" ושם הוא "ובכל מאדך", וד"ל).

ח בראשית רבה יב, ג ובכ"ד (המדרש – שם, ל, ג – אומר זאת גם על הפסוק בריש פרשתנו, אלא שעל ביאורו מקשה האוה"ח בריש דבריו, שהובאו בהערה הבאה).

ט וזה לשונו בפתיחת דבריו:

אלה תולדות נח ואומר אלה שיורה על פיסול זולתם, יש מקום לומר שנתכוין לפסול דורו, אלא שלא היה צריך להודיע זה שכבר נפסלו ונחתמו לימחות.

י אכן יתבאר על דרך אומרם ז"ל עיקר תולדותיהם של צדיקים מצות ומעשים טובים ע"כ, דקדקו לומר עיקר ולא הספיק להם לומר שגם מעשים טובים יתיחס להם שם תולדות, לדייק תיבת אלה פירוש אלה הם העיקר לצדיקים ופסל בערכם הבנים המוזכרים בפרשה הקודמת דכתיב (לעיל ה, לב) וילד נח וגו'.

יא לשון רש"י בריש פרשתנו (עפ"י בראשית רבה ל, ו וראה גם תנחומא נח ב).

יג בראשית א, כח.
יד ע"פ אבות פ"א מ"ז.
טו **מעשה** ועוד **נפש** = 845 = **א-דני** (שם המלכות-הנפש) פעמים אחד.

רוח: תקון מדות עצמו

של דבר המדות – שבלשון הקבלה הן פרצוף זעיר-אנפין – קטנות מכדי להגיע באמת לזולת, להשפיע עליו ולתקנו, להפוך אותו. בשביל לתקן את הזולת צריך מוחין, מוחין בעצם – צריך להיות חב"דניק. לאו דווקא מוחין דאבא – גם מוחין דאמא (להם זוכה בר מצוה, לפי הקבלה). רבינו סעדיה גאון אומר³ שהאדם נברא בעולם הזה כדי לתקן את מדותיו – טוב מאד שיש לו מדות טובות. נח תקן את המדות, כל הכבוד, אבל הוא לא תקן את הדור שלו ולא יכול לתקנו, לא מסוגל. נמצא שהפירוש ש"אלה" בא לפסול את תיקון הזולת ולומר שנח יכול לתקן רק את עצמו – "אלה תולדות נח – נח", ותו לא מידי – הוא כנגד הרוח, מדות הלב.

נשמה: עבודת נח בכח עצמו – "מבין דבר מתוך דבר"

הפירוש השלישי⁴ מדגיש שכל בני דורו של נח היו רשעים. אם היה עוד צדיק אחד לצרף אליו – עם אשתו ובניו ונשותיהם – הוא היה מציל את הדור⁵, אבל לא היה אפילו אחד, כולם רשעים. ממילא, לנח אין אף אחד בדורו ללמוד ממנו. כל צדקותו כ"איש צדיק תמים" באה מעצמו, מעבודה עצמית (עבודה בכח עצמו לגמרי), נגד כולם. הוא לגמרי יוצא דופן וחורג מכל התרבות הקיימת.

גם בדורות הקודמים לא היו כולם צדיקים, אבל היו כמה אנשים טובים – והראיה שהמבול לא בא בדורות הקודמים. בכל דור היה צדיק

כ מובא בשמו בכש"ט (קה"ת) אות כד.

כא עוד ירצה להגדיל שבח נח כי יחיד הוא בשבח זה ממה שלפניו כי הגם שקדמוהו צדיקים היו לומדים מוסר השכל מבני הדור הצדיקים, מה שאין כן נח שכל דורותיו הגם שהיו רשעים היה צדיק, וכנגד פרט זה אמר אלה לשלול מה שלפניו שאינם בערכו.

כב וראה בדברי בעל אוה"ח לקמן ו, יד (וברש"י לבראשית יח, לב).

הפירוש השני⁶ של בעל אוה"ח הקדוש, מתבסס על הידוע שלנו – כמה שהוא צדיק ותמים ו"את האלהים התהלך נח" – לא היה כח לתקן את דורו. על פי פשט – הוא לא התפלל עליהם. אבל בפנימיות, יש צדיק שיש לו יכולת לתקן את דורו, ולנח – כמה שהוא גדול – אין את אותו הכח. לעומתו, למשה רבינו יש את הכח. אברהם אבינו הוא הממוצע ביניהם – הוא מתחיל לתקן את חסרון נח, שאינו מסוגל לתקן את הדור. השלמות היא אצל משה רבינו, שאמר לקב"ה "מחני נא מספרך"⁷, אותיות "מי נח"⁸ – הוא תקן את נח, מסר את הנפש ממש על עם ישראל, על הדור שלו, וזכה לתקנם⁹. מסביר האור החיים שמיעוט הפסוק "אלה תולדות נח – נח" אומר שיש לו כח להציל רק את עצמו. כלומר, הפסילה במלה "אלה" היא שאין לו כח להציל אחרים – אלא כח להציל רק את עצמו (ואת ילדיו הכלולים בעצמו).

בהקבלת הפירושים מלמטה למעלה, הפירוש הראשון הוא "המעשה הוא העיקר", כנ"ל, והפירוש השני צריך להיות כנגד הרוח, מדות הלב. איך הוא מתאים למדות? יש צדיקים שכולם לב, מדות טובות – יש מעשים טובים ויש מדות טובות. טוב מאד להיות בעל מדות טובות, אפשר ללמוד ממנו, אבל בסופו

טז עוד יתבאר על דרך אומרים ז"ל (דב"ר יא, ג) וזה לשונם נח אומר למשה אני גדול ממך ומשה אומר לו אתה הצלת עצמך ולא היה בך כח להציל את דורך ע"כ, והוא אומר אלה תולדות נח, נח לבד, ושכל זולתו כי לא היה בו תועלת לבני דורו ולא הועילו זכויותיו אלא לו לעצמו, ובזה מתיישב כפל נח, גם אומר בדורותיו לומר שלא הועיל כלום להטיב לדורותיו להחזירם למוטב כי אם הוא לבדו ובניו שהם ענף ממנו ובשמו נכללים.

יז שמות לב, לב.

יח ישעיה נד, ט.

יט לקו"ת (האריז"ל) פרשת כי תשא.

אומר שלנו יש מעלות וטובות ותועלות (מה שהועיל לאנושות) לאין ערוך מכל מי שקדם לו – אף אחד כלל לא מתקרב אליו במעלותיו המיוחדות, אותן הפסוק מונה והולך. שוב, הפסוק מונה חמש מעלות שלא היה לאף אחד – "אלה" פוסל את הראשונות, שלאף אחד אין את התועלות שנח הביא לעולם. מה הן חמש המדרגות?

"נח" – מנוחת העולם בימיו

קודם כל, "נח" עצמו: "אלה תולדות נח – נח". כתוב¹ שעד נח הגשמיות, בגלל חטא אדם הראשון, התמרדה נגד האדם – השור לא היה נשמע לחורש, התלם לא היה נשמע לחורש, המים היו שוטפים את המתים בתוך הקברים ומעלים אותם. כשבא נח העולם נח מהמרד שלו. עוד פעם, גשמיות העולם מרדה באדם בגלל חטאו, כאשה המורדת בבעלה,

חשוב, גדול, והיו לו קצת אנשים להתדמות אליהם, קצת חברה, עוד כמה שאפשר לשבת אתם ולהתוועד, לומר לחיים. אבל לנח לא היה אף אחד – צדיק בודד. העובדה שגם במצב כזה הוא מצליח להיות צדיק – "נח איש צדיק תמים היה בדורו" – היא לשבחו. כידיע לגבי נח בכלל, יש דורשים לשבח ויש דורשים לגנאי². הוא דורש לשבחו של נח – שגם בלי אף אחד ללמוד ממנו הוא צדיק. ה"אלה" בא לפסול את הדורות הראשונים, בהם כן היו יחידים ללמוד מהם – כאן כולם היו רשעים, ואף על פי כן הוא הצליח לחנך את עצמו, לתקן את עצמו, נגד הרוח של הדור כולו. הפירושים עולים לשבחו של נח. הפירוש השלישי כבר מגלה בנח התנוצצות של נשמה, בחינת בינה, "נשמת שדי תבינם"³. מהי בינה? ש"מבין דבר מתוך דבר"⁴. אין לו ממי ללמוד, אבל הוא "מבין דבר מתוך דבר" מתוך עצמו.

חיה: המעלות העצמיות של נח

הפירוש האחרון⁵ כולל חמש מדרגות. הוא

כג. מובא ברש"י עה"פ.

כד. איוב לב, ח.

כה. ראה רש"י על דברים א, יג ועוד (ע"פ חז"ל בכ"ד).

כו. עוד יתבאר כל הכתוב על זה הדרך אלה תולדות נח וגו', פירוש אלה סדר תולדותיו מה שהוליד מהטובות באמצעותו,

אחד: "נח", והוא על דרך אומרם ז"ל בב"ר (כה, ב) וז"ל בשעה שברא הקב"ה [את] אדם [הראשון] השליטו על הכל, הפרה היתה נשמעת לחורש, והתלם וכו', מרדו בו וכו' כיון שבא נח וכו', ריש לקיש אמר קודם נח היו המים עולים ומציפין אותם מקבריהן כיון שבא נח ננוחו וכו' ע"כ זה הוא שמונה בסדר תולדותיו באומרו פעם שנית נח.

תולדת שנית: "איש", פירוש היותו איש אדמה, והוא על דרך אומרם ז"ל (תנחומא בראשית יא) ומעצבון ידינו עד שלא בא נח לא היה להם כלי מחרישה והוא הכין להם וכו' ע"כ, והוא שרמזו בתיבת איש.

ג: "צדיק", רמז כי הוא יסוד העולם על דרך אומרם (משלי י, כה) וצדיק יסוד עולם, שאילו לא היה הוא לא היה העולם במציאות והיה הכל כלא היה במבול ובו

יסד ה' עולמו.

ד: "תמים", על דרך אומרם ז"ל בחולין וזה לשונם צדיק במעשיו תמים בדרכיו, ופירש רש"י וז"ל בדרכיו עניו ושפל רוח ע"כ, זה גייד עצום אישורו שאפילו בדורותיו הרעים, את כולם היה עניו וכו', והוא לפני משורת הדין כי שורת הדין נותנת עם חסיד וגו' ועם עקש וגו' (תהלים יח, כו-כז) והוא לא כן עשה ועוד שאפילו בעיני דורותיו הוכר היותו עניו והוא אומרו תמים בדורותיו ואמר לשון רבים להגיד מעלתו, והנה כל אדם ישיג הכרת שלושה דורות האחד דור אביו, וב' דורו, וג' דור בניו, והגיד הכתוב כי בכולם היה הוא מסויים, והגם שהיה מתושלח זה הוא לבדו נשאר מיתר הראשונים שלפני פניו.

ה: את האלהים וגו' פירוש שגם עם ה' הנהיג נייחא ומנוחה והוא על דרך אומרם ז"ל (ב"ר כה, ב) וזה לשונם ר"א אומר על שם קרבנו נקרא שנאמר וירח ה' את ריח הניחוח ע"כ, ולזה חזר לומר פעם ב' נח ולא הספיק במה שהזכירו בתחילת הפסוק ואמר לשון הליכה כי כן יאמר גם על הנהגה הטובה כדרך אומרם (דברים כח, ט) והלכת בדרכיו, ודקדק לומר התהלך לומר בתמידות היה מרצה קונו יתברך וקרבנו יוכיח על הכלל ובה נתישב כל הדקדוקים גם אומרו אלה כי אין בקודמים כיוצא בתולדותיו.

כז. בראשית רבה כה, ב.

יפה בחז"ל לתמים – "תמים" בדרכיו, 'צדיק' במעשיו^א. צדיק מתייחס למעשים והתמים לדרכים שלו, "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום"^ב. רש"י בגמרא שם כותב שדרכי נח הן שהוא ענו ושפל רוח, גם בפני אנשי דורו, שכולם רשעים גמורים. על פי מדת הדין לא צריך להתנהג בענוה בפני רשעים, "עם חסיד תתחסד... עם עקש תתפתל"^ג, אך נח לא נוהג לפי שורת הדין, אלא לפני משורת הדין, ואפילו בדור שכולם רשעים הוא מתנהג בענוה ושפלות רוח.

ענוותנותו היא עד כדי "בד'תיו" – גם בני הדור מכירים בה, מכירים את גדולתו, את מעלתו המיוחדת, את ה"תמים בדרכיו" שלו, בדרכי נעם. מתאים למאמר חז"ל "כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו". כולם רשעים אך רואים את מעלתו. בסוף, כשרואים שהוא עושה תבה להציל את עצמו, הם רוצים להנקם ממנו – אבל כל החיים מוצא חן בעיניהם כי נוהג עמם בתמימות, בשפלות. זו המעלה המיוחדת של של "תמים היה בד'רתיו".

"את האלהים התהלך נח" – כל מעשיו להעלות ריח ניחוח

אחרון חביב – "את האלהים התהלך נח". אחרי המבול, כשנח יצא מהתבה, הוא הקריב קרבן לה' – זו הפעם הראשונה שיש קרבן בכלל, שעולה לשמים ועושה ריח ניחוח. רבי אליעזר אומר שנח "על שם קרבנו נקרא, שנאמר 'וירח הוי' את ריח הניחוח"^ד. מסביר האוה"ח – "את האלהים התהלך נח" גם לפני כן, כל חייו היו להעלות ריח ניחוח, לעשות נחת רוח לה' (כפי שפתחנו).

ובא נח והעולם נח – זו מעלה אחת, מעלה עצומה, לאחר עשרה דורות בהן המציאות מורדת נגד האדם.

"איש" – המצאת המחרשה

מה אחר כך? "איש". לא רק שהעולם נח מלהתמרד נגד האדם, אלא שנח המציא את כלי המחרשה, ובכך הועיל תועלת עצומה לאנושות – זו המשמעות של "איש", כפי שכתוב בפירוש על נח שהוא "איש האדמה"^ה, בעל האדמה. תפקיד "איש אדמה" הוא להמציא כלי שיועיל לעבד את האדמה – נח עשה זאת, ובכך עשה טובה עצומה לכל האנושות.

"צדיק" – קיום העולם

המעלה הבאה היא "צדיק" – "צדיק יסוד עולם"^ו, שבזכותו יש המשך בכלל לעולם. אם לא נח היה בא המבול ומשחית את כולם – העולם היה חוזר להיות תהו ובהו – ובזכותו יש המשך לבריאה. הקב"ה, הבורא יתברך, כמעט התייאש מכל בריאתו בגלל מעשי האדם ("ינחם הוי' כי עשה את האדם בארץ... כי נחמתי כי עשיתם") – אבל יש כאן אחד "צדיק", "צדיק יסוד עולם", שבזכותו יהיה לעולם המשך.

"תמים היה בד'רתיו" – נח לכולם

עוד מעלה – "תמים היה בד'רתיו". הגמרא מסבירה את ההבדל בין "צדיק" ל"תמים" בפסוק שלנו. את יוסף יצחק, הבר-מצוה שלנו, מברכים שיהיה "תמים" – כל תלמיד בתומכי תמימים צריך להיות תמים. כאן יש פירוש

לא ע"ז, א.

לב משלי ג, יז.

לג תהלים יח, כו-כז.

לד ילקו"ש בראשית רמז מב.

נח בראשית ט, כ.

כט משלי י, כה.

ל בראשית ו, י-ז.

תיקון הטבע, בחינת נפש ו-ה תתאה שבשם.
המצאת הבעל ("איש האדמה") כלי לתקן
את אשתו (האדמה) היינו השפעת ז"א, הבעל,
למלכות, האשה, כנגד ה-ו של שם הוי'. ה-ו
היינו ענין ההמשכה בסוד צמצום-התפשטות-
המשכה-התפשטות שבאותיות י-ה-ו-ה".

קיום העולם היינו קיום יחוד זו"נ והוא
תלוי באור אמא, ביסוד אמא, בחינת "צדיק"
עליון, עבודת ההתבוננות המולידה את המדות
כו', שבהיסח הדעת ממנה העולם בטל, והיינו
סוד ה-ה-ה עילאה של שם הוי', התפשטות
המצאות באתכסאי המביאה לידי המשכה
והתפשטות המציאות באתגליא.

ענוה ושפלות בפני כולם, גם בפני רשעים,
לפנים משורת הדין, היינו מצד הבטול העצמי
של חכמה, ה-י של שם הוי'.

העלאת ריח ניהח היינו סוד החוטמא של
אריך אנפין, כתר, הקוצו של י של שם הוי',
חוש הריח של מלך המשיח (כדלקמן), ועיקר
כחו של מלך המשיח¹⁷, כח תפלתו המתמדת,
"לבעל החוטם אני מתפלל"¹⁸, ודוק היטב.
ולסיכום:

- קוצו של י על שם קרבנו נקרא
- י ענו ושפל בפני הכל
- ה קיום העולם ע"י התבוננות
- ו המצאת המחרשה
- ה מנוחת העולם ממרדו

המעלה המשיחית

הפירוש הרביעי, ש"אלה תולדת נח" כולל
חמשה דברים ו"אלה" בא לפסול ולומר שאף
אחד לא מתקרב למעלותיו, הוא עצם המעלה
של נח, ה-י של שם הוי' בארבעת הפירושים

כל מעשי נח הם קרבן - לשון קירוב,
לקרב את המציאות, לקרב את התחתונים
לעליונים. אחרי נח לא היה שוב מבול כי
נח פעל - כך אומר השם משמואל (יש לו
דרוש שלם על "נח על שם קרבנו נקרא"¹⁹)
- לקרב-להקריב את הגשמיות לרוחניות,
את הארץ לשמים, כך שלא יתכן שהעולם
יגיע שוב לשפל המדרגה, לקלקול, עד כדי
שיגיע לו מבול להשחית כל בשר אשר על
פני האדמה. עבודת נח תמיד, בכל פעולותיו,
היא להעלות "ריח נחח", ועל כך כתוב "את
האלהים התהלך נח" - כל ה"התהלך" שלו,
כל חייו, "על שם קרבנו נקרא".

הקבלת חמש המעלות

גם את חמש המעלות אפשר לכוון מלמטה
למעלה כנגד נרנח²⁰, ובקצרה:
מנוחת העולם ממרדו באדם החוטא היינו

לה פרשת נח תרע"א. וזה לשונו:

במד"ר [פ' כ"ה] נח על שם קרבנו נקרא. הענין דהנה
כתיב לא אוסיף וגו' ולא יהי עוד מבול וגו'. וצריך להבין
הלא המבול ה' למען טהרת הארץ וכמ"ש [יחזקאל כ"ב]
ארץ לא מטוהרה וגו', הרי שהמבול ה' לטהר את הארץ.
ואם כן אם ח"ו יתקלקל עוד במה יטהר את הארץ. אך
כוונתו יתב' היתה שלא יתן לארץ שתתקלקל כל כך, עד
שתצטרך למבול. וזאת היתה פעולתו של נח בקרבן,
דקרבן הוא מלשון קירוב שקירב את הארץ לשמים.
ואיתא בזה"ק דנח נקרא צדיק דאחיד בשמיא וארעא,
היינו שקירב הארעא לשמים, דע"י שהם קרובים
להש"ת אינם יכולים להתקלקל כ"כ, ואם מתקלקלים
במה, הקב"ה מקדים ומייסר אותם טרם הגיעו לתכלית
הרוע עד שתתקלקל הארץ וכלשון המ"ר [פ' כ"ו] משגמן
אני בייסורין בעוה"ז כו' ויותר מזה כתיב בישראל [עמוס
ג'] רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה ע"כ אפקוד
עליכם את כל עוונותיכם, היינו שאינו ממתין להם עד
שתתמלא סאתם. וזה הפי' על קרבנו נקרא כנ"ל, דזה
נח איש צדיק שאחיד בשמיא וארעא שלא יתקלקלו
עד שלא יהי מרפא ח"ו. ונח הוא שבת וכשם שנח עשה
פעולה זאת, כמו כן שבת עושה שאינה מניחה להתגשם
בתכלית. דלולא שבת ה' כל העולם מתגשם בתוך
ששת ימי המעשה, אך כשבאה שבת שב הכל למקורו
ואינה מניחה להעולם להתקלקל ח"ו.

לו ראה תו"א יג, ב (ובכ"ד).

לז ראה לקו"מ ב.

לח זהר ח"ג קל, ב.

מלמטה למעלה.

- ולסיכום ארבעת הפירושים:
- י חמש מעלות נח היחודיות,
 - ה מעלת עבודתו העצמית של נח, ללא צדיק אחר בדורו
 - ו מדותיו הטובות של נח – המספיקות לתיקון עצמו בלבד
 - ה "עיקר תולדותיהם של צדיקים – מצוות ומעשים טובים".
- העיקר הוא ה"ריח ניחח", הכתר, שבחמשת הדברים גופא הוא החוש של משיח, חוש הריח^ט, חוש של חדש חשון – כבר ברכנו את החדש. נח הוא על שם ריח ניחוח. מברכים את הבר-מצוה שלנו שתמיד יהיה לו ריח ניחוח, כל החיים שלו – "את האלהים התהלך נח" (דווקא בדרגה זו **החמישית**, **המשיחית**, מתקרב נח לאברהם אבינו, עליו נאמר "התהלך לפני והיה תמים"^פ).

תולדת נח נח" = אברהם אברהם אברהם אברהם, הערך הממוצע של כל תבה. וכן "רבי אליעזר אומר נח על שם קרבנו נקרא" = ח פעמים אברהם, הערך הממוצע של כל תבה!

לט ישעיה יא, ג. סנהדרין צג, ב.

מ בראשית יז, א. יש רמז לכך כבר בתחלת הפסוק – "אלה

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- כתלמידי הבעש"ט עלינו לגרום נחת בעולם – נחת רוח לתחתונים ולעליונים, מתוך הכרה ש"כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו".
- "עיקר תולדותיהם של צדיקים" הוא "המעשה הוא העיקר".
- גם אחרי שזוכים לתורה ולחופה (לשם העמדת תולדות גשמיים) יש לשאוף ולזכות למעשים טובים.
- התפלה על בני הדור נובעת מתוך כח פנימי לתקן אותם.
- תיקון מדות הוא עבודת האדם לעצמו, אך רק חב"דניק – בעל מוחין בעצם – מסוגל להשפיע על הזולת.
- אשרי מי שיש לו חברת צדיקים לומר עמם 'לחיים' וללמוד מהם, אך גם בהעדר חברה כזו נדרש האדם לעבודה בכח עצמו – להבין דבר מתוך דבר כדי לכוון את התנהגותו כדבעי.
- בין האדם המתוקן והארץ-האדמה יש יחס כבין איש לאשתו, הגורם לכך שהעולם יפסיק למרוד במין האדם ומטיל על האדם אחריות לתיקון העולם והשפעה אליו. מי שנוהג בהתאם הוא "צדיק יסוד עולם" המאפשר, בסופו של דבר, את קיום והמשך העולם כולו.
- גם ביחס לחברה שלילית ראוי לנהוג, לפני משורת הדין, בתמימות ובדרכי נעם המתבטאות בענוה ושפלות בפני הכל – החברה השלילית מכירה במעלות הצדיק הנוהג כך.
- הצדיק המשיחי מקרב את כל העולם לה' – באופן בלתי הפיך, המונע את התדרדרותו למצב הגורם למבול – ובכל מעשיו מעלה ריח ניחוח לה'.

כח לשון הקדש

שפת אמת פרשת נח

האלה? מתי התרחשו הדברים? רש"י מפרש אותם על הדורות בפרשתנו (בעיקר): הפסוק הראשון מתייחס לדורות שנשטפו במים – "בינו שנות דור ודור". דור אנוש שהציף עליהם מי אוקינוס ודור המבול ששטפם". גם תחלת הפסוק הבא חוזרת לאותם דורות – "בהנחל עליון גוים". כשהנחל הקב"ה למכעיסיו את חלק נחלתם הציפם ושטפם" (אך הדגשת החלק והנחלה, "בהנחל... חלק נחלתם", כבר רומזת לפסוק הבא, חותם יחידת שלשת הפסוקים, "כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו"). המשך הפסוק הבא כבר עוסק בדור הפלגה – "בהפרידו בני אדם". כשהפיץ דור הפלגה היה בידו להעבירם מן העולם ולא עשה כן אלא 'צב גבולות עמים', קיימם ולא אבדם. 'למספר בני ישראל' – בשביל מספר בני ישראל שעתידין לצאת מבני שם ולמספר שבעים נפש של בני ישראל שירדו למצרים הציב גבולות עמים שבעים לשון". התכל'ס היא בפסוק הסיום – "כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו".

"שפה אחת" – לשון הקדש – גורמת ל"עצה אחת"

השפת אמת מסביר¹ ששני הדורות

עולם בינו שנות דור ודור שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו – עולה **משיח (שם חי) פעמים חי (6444)**.

ג בדור אנוש הדמות העיקרית היא, כמובן, אנוש. בדור המבול הדמות העיקרית היא נח. **אנוש נח** = 415. והנה, את הפסוק "שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך" פירשו חז"ל (שבת כג, א) כמקור לחנוכה מן התורה, ו**חשמונאי** – הדמות של חנוכה (אותיות **משיח נאו**) עולה 415 (אותן האותיות בחיבור **מי של חשמונאי ל-ב של נח**).

ד שפת אמת תרנ"ד.

התורה האחרונה בשפת אמת על הפרשה² עוסקת בדור הפלגה, הנושא של סיום הפרשה: על מעשה דור הפלגה נאמר זכור ימות עולם כ' שנתרחקו כל האומות מלשון הקודש ונשארו רק לבני ישראל. כי לשון הקודש שורש כל הלשונות. כי עיקר יתרון המדבר בכח הנשמה דכ' ויפח כ' לנפש ח' לרוח ממללא והוא לשון הקודש ומזה יש התפשטות כל ע' לשונות כמ"ש יתן אומר המבשרות צבא רב ונשארו לבני"ש שיש בהם הנשמה. וזה עצמו אות לבני"ש שהם חלק ה' חבל נחלתו. ולכן הם מיוחדים להעיד על הבורא כי כל כח המדבר שניתן לאדם כדי להעיד על השי"ת. וז"ש אתם עדי נאום ה' שיש לכם זה הלשון הקודש ונקרא נאום ה'. וכ' בעד על פי שני עדים. דרשו חז"ל שלא ישמענו סנהדרין מפי המתורגמן. וכל הלשונות הם בחי' תרגום. אבל העדות צריך להיות בלשון הקודש.

פסוקי האזינו ביחס לדורות פרשת נח

הוא דורש על דור הפלגה יחידת פסוקים מיוחדת בשירת האזינו: "זכר ימות עולם בינו שנות דור ודור שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך. בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו"³. על מה מדברים הפסוקים

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. בר מצוה יוסף-יצחק שי' דוד. מוצאי כ"ח תשרי תש"פ – כפר חב"ד.

א שפת אמת נח תרס"ד.
על לימוד התורה האחרונה של השפת על הפרשה השנה – שנת **שפ"ת** אמת – ראה שיעור שמח"ת ש"ז (נדפס ב"ואביטה" בראשית).

ב דברים לב, ז-ט. ורמז: כל יחידת הפסוקים – **זכר ימות**

לא לציין את הוספת הכולל").

התרגום אומר ש"דברים אחדים" היינו "עצה אחת". למה עצה אחת? תרגום יונתן – ועוד יותר תרגום ירושלמי^א – כותב שצבור שמדבר לשון הקדש, הלשון שבו נברא העולם, מגיע ל"עצה אחת". הרבי אמר^ב שאנחנו צריכים לטכס עצה איך להביא את המשיח – "אני את שלי עשיתי" וכעת עלינו לטכס עצה איך להביא את המשיח. בשביל לטכס עצה אחת – "פלא יועץ אל גבור אבי עד שר שלום"^ג – צריך לדבר לשון הקדש. בר מצוה מקבל דעת, שהיא מח האחור כו', אבל כתוב בזהר שהדעת גנוזה בפה^ד – **תהא שנת פה** – איפה? בלשון. הדעת שלנו (כח ההתקשרות וההתחברות שלנו) היא לשון הקדש.

לשון הקדש – כח הדעת להעיד על ה'

מסביר השפת אמת שכל הסיפור של דור הפלגה הוא בשביל להפריד – "בהפרידו בני אדם" – שכל אחד ידבר שפה אחרת, אבל רק לבני ישראל נשארה ה"שפה אחת", לשון

ט ביחד, "**שפת אחת**" "**לשון הקדש**" עולה 1589 = 7 פעמים **ברכה**, שבע ברכות שנמשכות על ידי לשה"ק. "**שבע ברכות**" = 1000, אלף אורות של מתן תורה, "האלף לך שלמה" (שה"ש ח, יב), שלמות לשון הקדש.

י וזה לשונו: "הוא כל ארעא לישן חד וממלל חד ועיטא חדא בלישן קודשא הוו ממללין דאתבריא ביה עלמא מן שריא".

יא וזה לשונו: "הוון כל דרייא דארעא לישן חד וממלל חד עיצה חדא ארום בלישן קודשא הוו ממללין דבה אתבריי עלמא מן שריא".

יב שיחת כ"ח ניסן תשנ"א.

יג ישעיה ט, ה.

יד וזה ח"ב כקנ, א: "דעת גניז בפומא". בשרש היינו הדעת דרדל"א שמאירה באוירא ומשם נמשכת לפומא קדישא דסוד הדיקנא דאריך, תיקון "וחטאה". והוא סוד "אור הגנוז" בתורה המתגלה לצדיקים – "ועמך כלם צדיקים" (ישעיה ס, כא) – בכל דור ודור, ובפרט לנשיא הדור עליו נאמר "אשר נשיא יחטא" (ויקרא ד, כב), "אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגתו" (רש"י שם), שהוא ימשיך מסוד תיקון "וחטאה" את הדעת הגנוזה בו, בחינת "נורא עלילה על בני אדם" (תהלים סו, ה), וד"ל.

שבפרשתנו פגמו בשתי הבריות – דור המבול פגם בברית המעור ודור הפלגה פגם בברית הלשון^ה (שתי הבריות המכוונות זו כנגד זו, כנודע). לכן ה' הפריד את בני האדם על ידי הלשון – בלבד את לשונם וחלק אותם לשבעים לשון. בהתחלה כתוב "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים"^ו – כולם דברו שפה אחת, ורש"י אומר שדברו לשון הקדש. נוסף גימטריא – של בעל הטורים^ז – ש"**שפה אחת**" עולה בגימטריא "**לשון הקדש**" (על ידי הוספת הכולל ל"שפה אחת", וכדרכו של בעל הטורים

ה וכמה רמזים: **מעור לשון** עולה **שבת** (שיש בה שתי בחינות, "את שבתתי"), היינו נח-מנוחה בח' שבת כמבואר וממילא "נח נח" כנגד ברית המעור וברית הלשון, תחלת פרשת נח וסוף פרשת נח. **מעור לשון** במספר קדמי עולה 2702 (כל הפסוק הראשון בתורה ע"ה) = 7 פעמים **לשון**! אם כן, חלק הקדמי מוסיף על **שבת (מעור לשון)** עוד 2000, סוד ברבתי ד"בראשית".

ההפרש בין **מעור ל-לשון** הוא 70, סוד "יצב גבלת עמים למספר בני ישראל", מקור 70 לשונות הכלול בלשה"ק.

מעור לשון ר"ת **מל** של סוד חש-מל-מל – המל הראשון בסוד המעור (מל לשון מילה, ברית מילה) והשני בסוד הלשון (מל לשון דבור מימלל).

ו ספר יצירה פ"א מ"ג. הקשר בין הבריות רמוז באזכור הראשון של רש"י ל"לשון הקדש" (בראשית ב, כג) – "זאת הפעם. מלמד שבא אדם על כל בהמה וחי ולא נתקרה דעתו עד שבא על חוה. 'לזאת יקרא אשה כי מאיש וגו'". לשון נופל על לשון מכאן שנברא העולם בלשון הקדש – אזכור לשון הקדש, "ברית הלשון", בהקשר ל"ברית המעור" דווקא. עוד פעמים מזכיר רש"י "לשון הקדש" בחומש בראשית: אצלנו, ב"שפה אחת" של דור הפלגה, ובהתגלות יוסף הצדיק – שעינו ברית – לאחי (בראשית מ, יב). גם בפעם השלישית – "והנה עיניכם רואות. בכבודי ושאי אחיכם שאני מהול ככם. ועוד כי פי המדבר אליכם בלשון הקודש" – מופיע הקשר המובהק בין "ברית הלשון" ("פי המדבר אליכם בלשון הקודש") ו"ברית המעור" (שאני מהול ככם). השלשה בהם מופיעה "לשון הקדש" – **אדם פלג יוסף** – עולים יחד **שדי**, שם הברית. במילוי – **אלף דלת ממ פא למד גימל יוד וו סמך פא** (ח"פ 137) – הם עולים "**אשה משכלת**" (משלי יט, יד), השייכת לתיקון הלשון (ראה לקו"מ יט – שם "אשה משכלת" היינו לשון תרגום, סוד "עץ הדעת טוב ורע" המתחבר בשבת ל"עץ החיים" ונעשה אך טוב – ובלקו"מ ב "אשה משכלת" היינו מדת האמת, סוד לישן הקדש, עיי"ש, ובלקו"מ צב שם "משכיל" בסוד החכמה, "קדש מלה בגרמיה", ודוק).

ז בראשית יא, א.

ח על בראשית יא, א.

שיש לנו לשון הקדש.

גם בר מצוה שמקבל **דעת**, "דעת גניז בפומא", מקבל את הסוד-הענין של לשון הקדש – כח **העדת** על ה' – ובכך יכול לטכס עצה נכונה איך להביא את המשיח. ההיפך מדור הפלגה, שהיתה להם שפה אחת ודברים אחדים לא לשם שמים, נגד יחידו של עולם. לכן ה' לקח מהם את לשון הקדש והשאיר אותה אצלנו. זה מה שמתגלה בבר מצוה, הסוד של לשון הקדש.

תכלית לשון הקדש לקרב

חז"ל אומרים ש"נח על שם קרבנו נקרא" – כל מעשיו הם להעלות ריח ניחוח, לקרב את המציאות לאלקות, לקרב את הארץ לשמים (ומפרש זאת בעל אור החיים בפרטות על "את האלהים התהלך נח").² הסוד הזה של לשון הקדש הוא גופא מה שמקרב את כל העולם, היות שכל ענין ותכלית לשון הקדש הם להעיד על מציאות הבורא, על אחדות הבורא ועל הטוב של הבורא. זהו ה"נעוץ סופן בתחלתו" של סוף הפרשה, תיקון דור הפלגה – "חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו" – בתחלת הפרשה, "את האלהים התהלך נח".

בכך נסיים, נברך את חתן הבר-מצוה שי' בכל מעלות נח, והעיקר שיוכל לדבר בלשון הקדש – "פתח פיך ויאירו דבריך"³, להעיד על "הוי' אחד" בפני כל העולם, ועל ידי לשון הקדש לטכס עצה מה עושים כדי להביא את המשיח, שהגאולה היא יחוד קוב"ה ושכינתה, ושהכל יהיה בשמחה ובטוב לבב מרב כל, לחיים לחיים.

הקדש. למה? כי בתחלת הבריאה כתוב "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה"⁴. "נפש חיה" היינו "רוח ממללא"⁵, אבל היתרון המיוחד של המדבר – המופיע דווקא אצל בני ישראל – הוא שהנשמה שלו נמצאת בתוך הדיבור שלו. אז, כאשר ה"נשמת חיים" נמצאת בתוך ה"נפש חיה" – מה שמתחולל דווקא בלשון הקדש, אצל עם ישראל – מגיעים ל"עצה אחת", הדעת שמקבל הבר-מצוה".

ממשיך ומסביר השפת אמת על "אתם עדי נאם הוי"⁶, ש"נאם הוי" היינו לשון הקדש" – מה שמיוחד לנו. תכלית הלשון להעיד על הבורא יתברך, שיש בורא בעולם והוא אחד, ולשם כך יש לנו לשון ודבור. "אתם עדי נאם הוי" – "נאם הוי" היינו לשון הקדש, שנברא בשביל להעיד על ה'. מעלה זו קיימת רק אצלנו, "כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו",

טו בראשית ב, ט.

טז אונקלוס עה"פ.

יז על כח הלשון נאמר "מות וחיים ביד לשון" (משלי יח, כא), ראשי תבות **מבול**, רמז ל"נעוץ סופן בתחלתו" בפרשת נח. לפי סדר אותיות **מבול** – **מות ביד וחיים** [ב]לשון, **מות ביד** = 462, **נתיב**, **רלא** שערים פנים ואחור, כנודע = **וחיים בלשון**! **ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים** = 1496 = 22 פעמים 68, 22 אותיות לשה"ק פעמים **חיים**. בדילוג אותיות: 612, **ברית**, 9 פעמים **חיים**, ו-884, 13 פעמים **חיים**, וכידוע ש-22 אותיות לשה"ק מתחלקות ל-9 ו-13 כמבואר בארי" (ראה אמונה ומודעות בתחלת "עיקרי האמונה של פנימיות התורה").

"כי חלק הוי' עמו יעקב חבל נחלתו" (סוד הנחלת לשון הקדש לעם בני ישראל לבד, כמו שמסביר בעל השפת אמת) = 1026, וביחד עם "שפה אחת" = 1820, שבעים פעמים שם הוי' ב"ה, שרש התכללות שבעים לשונות בלשון הקדש (ראה מפרשים ל"ודברים אחדים", ומה שאסור לסנהדרין לשמוע מפי התורגמן, כמו שכותב השפת אמת). והוא (1820) הערך הממוצע של "מות וחיים ביד לשון" (922) וברכת כהנים (2718) שענינו תיקון הדבור (**כב** אותיות לשון הקדש) בשלמות, "אמור להם" (במדבר ו, כג).

יח ישעיה מג, י.

יט כך יש לפרש בכל פעם שכתוב "נאם הוי" בתנ"ך. יש 268 "נאם הוי" בתנ"ך וביחד עם "נאם הוי" = 385, **שכינה**, סוד הדבור = "מות וחיים ביד לשון" **ואהיה יאכל פריה**.

כ המ"מ למשפט זה וביאורו באריכות בחלקו הראשון של השיעור – נדפס לעיל בחוברת.

כא ברכות כב, א.

יעקב וישראל

קיצור מהלך השיעור

בברית לנכדו, ערב שבת קדש בראשית, דרש הרב על השמות יעקב-ישראל — בהם נקרא הרך הנימול — המבטאים את עבודת הבינוני והצדיק בנפש.

פרק א עוסק בהופעות של השמות יעקב וישראל בקריאת התורה ביום הלידה, ומסביר שתי בחינות של ישראל — "צדיק ורע לו" (**ישראל** אותיות **לי-ראש**, שראשו כואב בצער השכינה) ו"צדיק וטוב לו" (**ישראל** אותיות **לי-אשר**, באושר ותענוג).

פרק ב מעמיק בביאורו של רבי לוי יצחק מברדיטשוב — בעל ההילולא של כ"ה תשרי — בגדרו של הצדיק, המצדיק את ישראל לפני ה' תמיד, ובהופעתו דווקא "בדור הזה", דורו של משה רבינו. השיעור חותם בשלש מדרגות של צדיק, במעשה, בדבור ובמחשבה.

לכן הופיעו בפרשה שמות כל השבטים (למעט שמעון, שרמזו ב"שמע הוי' קול יהודה"^ג, כמבואר הטעם ברש"י עה"פ). לכן, יש מבחר שמות שאפשר לתת למי שנולד בפרשת "וזאת הברכה". אמנם, ב"ששי" מופיעים שני שמות בלבד – ישראל ויעקב. ברגע שראיתי זאת הבנתי ששם התינוק צריך להיות שני השמות המופיעים בחת"ת של אותו יום.

מיקומי השמות בפרשיה

התורה מתחלקת לפרשיות, והפרשיה כאן לא מתחילה בתחלת 'ששי' אלא ב"ולאשר אמר" שבתוך 'חמישי'. "מענה אלהי קדם וגו'" הוא באמצע פרשיה. לכן, אם רוצים לספור את מיקום השמות "יעקב" ו"ישראל" ב'ששי' ראוי להתחיל מהסוף – שהוא סוף פרשיה – ולא מתחלת 'ששי'. נספור – אני רוצה שהאבא יספור – מהמלה האחרונה של 'ששי', המלה האחרונה שמשה רבינו אומר בעלמא

א. בינוני ושני צדיקים (יעקב וישראל בפרשת יום הלידה) יעקב וישראל בעלית "ששי" של "וזאת הברכה"

הרך הנימול נקרא יעקב-ישראל, כאשר ישראל הוא על שם הבעש"ט – מתאים לשיר את הניגון המיוחס לבעש"ט.

יעקב-ישראל שלנו נולד ב"ט תשרי – יום ששי, שהחת"ת שלו הוא 'ששי' של פרשת "וזאת הברכה" (התחלת קריאת "חתן תורה"). נראה את כל הפסוקים^א:

מענה אלהי קדם ומתחת זרעת עולם ויגרש מפניך אויב ויאמר השמד. וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב אל ארץ דגן ותירוש אף שמיו יערפו טל. אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בהוי' מגן עזרך ואשר חרב גאותך ויכחשו איביך לך ואתה על במותימו תדרך.
עד כאן משה רבינו ברך את כל השבטים,

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. ברית יעקב-ישראל ויסגלס. כ"ו תשרי תש"פ – כפר חב"ד.

א דברים לג, כז-כט.

ב שם שם, ז.

דין, "תדרך":^ג

"ישראל" הוא המלה ה-**חי** מהסוף. אחר כך "יעקב" הוא המלה ה-**יחי** מהסוף. אחר כך יש עוד "ישראל" – המלה ה-**לב** מהסוף. הרך הנימול נקרא ישראל על שם רבי ישראל בעל שם טוב, שאחד מפתגמיו הכי חשובים הוא "לב ישראל חיי".^ד כאן משהו יפהפה, שהשם "ישראל" הוא המלה ה-**לב** והמלה ה-**חי**, "**לב** ישראל חיי"!

באמצע, בין ה-**לב** וה-**חי**, יש "**יחי** יעקב", שדווקא עליו כתוב שלא מת' ו"יחי יעקב" זו פרשה בתורה. והנה, שלשת המיקומים, **חי-יחי-לב** עולים הוי' הוי' הוי', סוד השם של **יב** אותיות, היוצא משלש האזכרות של שם הוי' ב"ה בשלש הברכות של ברכת כהנים'. כשראיתי את הרמז הזה מאד התפעלתי, ואז היה כעין ניחוש שכנראה שיהיה קשור לשם של הרך הנימול.

יעקב וישראל – בינוני וצדיק

ידוע בחסידות שההבדל בין יעקב לישראל" – שמסביר גם למה צריך להקדים יעקב לפני ישראל (חוץ מזה שעל פי פשט שמו יעקב, מהלידה, קדם לקבלת שמו ישראל) – הוא שיעקב הוא הבינוני של התניא וישראל הצדיק של התניא^ה, קודם בינוני ואחר כך צדיק' (כרמזו גם בפסוק הראשון של

ג "תדרך" עולה כד פעמים הוי', ד"פ יוסף, ג"פ יצחק.

ד הוספות לכש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אות קסט.

ה תענית ה, ב.

ו בראשית מז, כח.

ז **חי-יחי-לב** ברבוע פרטי = 2132 = 82 פעמים הוי'.

ח לקו"ת בל"ק ד"ה "לא הביט" וביאורו.

ט הצ"צ אמר על ר"ה שהוא חצי חסיד וחצי רבי, היינו סוד יעקב (חסיד) ישראל (רבי). **חצי חסיד חצי רבי** עולה 147, חיי יעקב-ישראל!

י כל ענינו-ההוהו של יעקב-ישראל הוא העימות עם אחיו תאומו עשו – יעקב נקרא כך על שם "וידו אוחזת בעקב עשו" (בראשית כה, כו) למנעו מלצאת ראשון (באי-הצלחה),

התורה: "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" – מ-**ב** של בינוני ל-**ץ** של צדיק). אנחנו אוהבים לקשר כל שם גם לשם של הרבי. ידוע הרמז **שבינוני-צדיק** עולה **מנחם-מענדל** (332) – הקשר בין הרך הנימול לשם של "משיח **מנחם** [מענדל] שמו"א", "**צמח צדק** שמו"י".

בינוני ושתי בחינות צדיק

נדייק יותר: כתוב כאן פעמיים ישראל ופעם אחת יעקב (יעקב-ישראל-ישראל על דרך חש-מל-מל, שכנגד הכנעה-הבדלה-המתקה^א, כנודע). בפסוק כח כתוב "וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב" – יעקב וישראל יחד בפסוק. אחר כך יש שוב ישראל – "אשריך ישראל מי כמוך וגו'".^ב

אם כן, יש לומר שיעקב-ישראל-ישראל היינו בינוני ושתי בחינות צדיק – כנראה צריך קודם להיות בינוני, אחר כך "צדיק ורע לו" ואז "צדיק וטוב לו". אנחנו מסבירים^ג שיש מעלה ב"צדיק ורע לו" – צדיק שמרגיש את צער גלות השכינה ורע לו מזה (גם צדיק שנמצא לא רק למעלה, בטוב, אלא גם, בעת ובעונה אחת, למטה, ברע – מלשון מלרע כידוע מהרב

וישראל נקרא על שם "כי שרית עם אלהים [שרו של עשן] ועם אנשים [עשן] ותוכל [בהצלחה]" (שם לב, כט). כלומר, השם המורכב יעקב-ישראל רומז לשלבי התגברות יעקב על עשו. כל עוד שעשו נמצא בעולם השם יעקב לא זז ממקומו (ברכות יב, ב). יעקב בגלות וישראל בגאולה, אך **הגאולה** עצמה היא **א גולה**, **א** של ישראל מאירה בחמר גלם של יעקב, יסוד הכל, "הכל היה מן העפר [מן העקב] וגו' (קהלת ג, כ; ורמז: **הכל היה מן העפר-העקב והכל שב אל העפר-העקב = ישראל ישראל ישראל**).

יא ע"פ סנהדרין צח, ב.

יב זכריה ו, יב.

יג כש"ט (קה"ת) אות כח.

יד **ד** המלים הראשונות של שני הפסוקים, "**וישכן ישראל בטח בדד**" "**אשריך ישראל מי כמוך**" = **ד** פעמים **ישראל**, **ב** פעמים מופיע "**ישראל**" מפורש ועוד **ב** פעמים רמזו **ישראל** בגימטריא! והסימן: "**בדד**" – **ב** פסוקים **ד-ד** תבות, ודוק. טו ראה גם התועדות ח"י אלול ע"ט.

לי-ראש היינו התקשרות לצדיק – לצדיק שבדור שהוא ה"ראש בני ישראל" שבדור, משה רבינו שבדור, המשיח שבדור – אבל **ראש** גם אותיות **אשר**, כפי פתיחת הפרשיה כאן, "ולאשר אמר". גם ה"ישראל" השני בפרשיה שלנו, 'ששי', הוא "אשריך ישראל" – לשון אושר.

אם כן, ב-**ישראל** השני צריך לכוון ל-**אשר**. איפה רואים שלפעמים מכוונים ראש ולפעמים אשר? כבר במלה הראשונה של התורה. המלה האחרונה של התורה היא "ישראל", וצריך להתכפיף השלמה להתחלה¹⁷, **בראשית**, שדורשים **ראש-בית**¹⁸ או **בית-אשר**¹⁹. גם בלוח "היום יום"²⁰ כתוב על הפסוק "ותמכיה מאשר"²¹ – "מאשר" לשון "לא תמעד אשריו"²², היינו רגליו, אבל מלשון אושר²³ – **שמואשר** היינו המשכה **מראשו**, מהראש עד לרגלים. אם כן, יש **ישראל** שהוא **לי-ראש**, הצדיק ורע לו (כפי שיתבאר), ויש **ישראל** שהוא **לי-אשר**, ובהיותו מאושר הוא צדיק וטוב לו. הצדיק הראשון, "וישכן **ישראל** בטח בדד עין יעקב", היינו אותיות **לי-ראש**, אבל "אשריך **ישראל** מי כמוך" היינו אותיות **לי-אשר**.

למה **לי-ראש** הוא הרגשת הצער של עם **ישראל**? חז"ל אומרים ש"בזמן שאדם מצטער שכינה מה הלשון אומרת, כביכול? קלני מראשי"²⁴. **לי-ראש** היינו **לי-כאב-ראש**²⁵. מה

המגיד²⁶ – בחינת "אין וועלט אויס וועלט" שלימד מורנו הבעש"ט, שישאל שמו). כמו שכתוב בגמרא שיש צדיקים (כמו רבה לעומת רב חסדא²⁷) שמאד רע להם, מצד הגלות – כמו שהרבי אומר שאיני מבין למה משיח לא בא וצועק מכאב לב (וכאב ראש, כדלקמן) הכי עמוק "עד מתי?!".

אלו שתי בחינות צדיק, שתי בחינות ישראל שיש בפרשה (ובהיות משה רבינו שקול כנגד כל ישראל, הן גם שתי בחינות של משה, "משה משה" – לא פסיק טעמא בגוייהו"²⁸). על המשה הראשון, בחינת משה על שם "מן המים משיתהו"²⁹ נאמר "והנה נער בכה"³⁰, ומבואר בדא"ח שבכה על צער גלות השכינה, מתוך דעת של נער, "קולו כנער"³¹, שעל כן אין הדבר נחשב לו מום³², וד"ל).

צדיק ורע לו – לי ראש;

צדיק וטוב לו – לי אשר

ברית מילה היא ענין של גילוי נקודת הצדיק שיש בכל יהודי, הישראל שבו, כמו שהסברנו עכשיו. הרמז הכי מפורסם של **ישראל** הוא **לי-ראש**³³, על דרך שיעקב, הבינוני, הוא העקב – **יעקב** אותיות **י עקב**³⁴ (אכן, כשם שיעקב הוא הבינוני של התניא, הוא גם התמצית של יהודי פשוט שקשור לפשיטות העצמות כפי שלימד הבעש"ט³⁵ – הוא אומר **לי-ראש** וגם **לי-אשר**, שקשור לכל היהודים).

טז אור תורה (למגיד ממעזריטש) פרשת ראה (אות קסט).

יז מו"ק כח, א.

יח ע"פ זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלח, א.

יט שמות ב, י.

כ שם פסוק ו.

כא תנחומא שמות ח.

כב ראה שמות רבה א, כד (ובסוטה יב, ב ועוד).

כג ספר הליקוטים יושב. ובכ"מ.

כד תקו"ז תקון סט (ק"ב, א).

כה כש"ט (קה"ת) אות קנ"ה.

כו ע"פ רשות לחתן בראשית.

כז תקו"ז תקון ג (יח, ב); תקון ח (כד, א).

כח אגרא דכלה אות קפד.

כט כ"ג תשרי.

ל משלי ג, יח.

לא תהלים לז, לא.

לב ראה מלבי"ם עה"פ.

לג סנהדרין פ"ו מ"ה.

לד הפסוק אומר "יֵאָשֶׁר אל תתן ל"י" (משלי ל, ח) – ה"ראש" שמרגיש "ראש", עני ורש ("אין עני אלא בדעת" מתפרש כאן דווקא על היותו בר-דעת גדול להרגיש את עוני וגלות השכינה), הוא ה"צדיק ורע לו". ה"עשר" הוא ה"צדיק

שתיכף נאמר מה הן. מה רבי לוי יצחק אומר על הפסוק הזה? גדר שהכי מתאים לו – כל אחד מגדיר בצורה אחרת מהו צדיק – הוא אומר^א שצדיק הוא אחד שכל הזמן מצדיק יהודים, מצדיק את ישראל. זו בדיוק המדה שלו, סניגורן של ישראל, שכל הזמן עוסק בלהצדיק את כולם. מי שכל הזמן חושב ומדבר ועושה על מנת להצדיק את נשמות ישראל לפני ה' הוא "צדיק לפני" – כל הזמן עומד לפני ה' ומצדיק את ישראל, טוען את הזכויות והצדקות שלהם, סניגורן של ישראל. זהו "צדיק לפני" – מצדיק יהודים לפני ה'.^ב לא יכול להיות ווארט יותר מתאים לרבי לוי יצחק מברדיטשוב מהווארט הזה.

"בדור הזה" – דורו של משה רבינו

אבל יש כאן איזו קושיא, שרבי לוי יצחק עצמו מקשה – "אתך ראיתי צדיק לפני" כתוב

מא זה לשונו:

בפסוק כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. רצה לומר על פי דמבואר בזוהר הקדוש גבי משה שאמר [שמות לב, לב] מחני נא מספרך, אותיות מחני מי נח שתקן נשמות נח שלא ביקש על דורו ובזה שמסר משה נפשו בשביל ישראל תיקן לנשמות דנח, כי משה היה כלול מכל הנשמות עיין שם, וידוע דמשה נקרא צדיק שמצדיק הכל לפני ה' ללמוד זכות על הכל. וידוע מאמר חכמינו זכרונם לברכה כל הנביאים נתנבאו בכה ומשה בזה, וזה כי אותך ראיתי צדיק לפני, רצה לומר אני רואה אותך צדיק לה' להצדיק הבריות ללמוד עליהם זכות אימתי בדור הזה רצה לומר בדור שיהא בו משה שהוא בחינת זה אז נשמתך שיהא במשה דכלול כל הנשמות יתוקן בלימוד זכות על ישראל שנשמתך גם כן ילמוד זכות כיון שמשה כלול מהכל ובלימודו זכות כל הנשמות שבו ילמדו זכות, וזהו צדיק לפני בדור הזה ודו"ק.

מב "צדיק" = יב פעמים טוב, יב צירופי שם הטוב, אהוה, השם של הבעל שם טוב, ראשי תבות "את השמים ואת הארץ", המיוחד שמים וארץ, רוחניות וגשמיות, בחינת אין וועלט אויס וועלט כנ"ל, "אמרו צדיק כי טוב" (ישעיה ג, י). "לפני" = י פעמים טוב. נמצא ש"צדיק לפני" = כב פעמים טוב = טוב פעמים טובה, סוד "זכו" [על ידי לימוד זכות על נשמות ישראל] אחישנה (סנהדרין צח, א), כמבואר במ"א (בעתה אחישנה רפט הערה לב).

הכאב ראש? דווקא כשאני מזהה את הראש-הצדיק, כל זמן שלא מתקיים "בית רישא גופא אזיל"^ה – שכולם ילכו אחרי הראש, שהראש ינהיג אותנו (בסוד "כד אתתקן רישא דעמא אתתקן כולא עמא"^ו, וכאשר לא...), שהראש יהיה משיח בפועל ממש – השכינה מצטערת ואומרת "קלני מראשי" ואז יש כאב ראש. מה העצה? "החש בראשו יעסוק בתורה"^ז, בתורת משיח, ב"תורה חדשה מאתי תצא"^ח, ויפיץ את תורת משיח.

ב. גדר הצדיק ב"קדושת לוי" – גדר צדיק – מצדיק את ישראל

שוב, ברית מילה היא גילוי נקודת הצדיק. יש עוד צדיק חשוב ביותר של אתמול, של כ"ה תשרי – סניגורן של ישראל, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן. כתוב בפרשת נח – שבשבת במנחה כבר נתחיל לקרוא – "ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התבה כי אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה"^ט. קודם היה כתוב "נח איש צדיק תמים היה בדורתי"^י וכאן ה' עצמו אומר לו – רש"י אומר שרק מקצת שבחו, בלי "תמים" – "כי אתך ראיתי צדיק לפני", ביטוי מיוחד, ומתי? "בדור הזה".

ברית מילה נועדה לגלות את נקודת השל צדיק. המלה ברית עולה ג"פ צדיק – כנראה יש שלש דרגות, שלש רמות, של להיות צדיק,

וטוב לו, העשיר בדעת לחוש את כל הטוב ולהרגיש לי-אשר (כנודע שבכל מקום א היא פנימיות ה-ע – אשר הוא פנימיות העשר). יש להעיר שבבחירה בין "ראש ועשר" רצו הרבי ורוב צדיקי החסידות שכולם יהיו עשירים...

לה עירובין מא, א; וראה סוטה מה, ב.

לו ע"פ זהר ח"ג קלה, א.

לז עירובין נד, א.

לח ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

לט בראשית ז, א.

מ שם, ט.

"זה ספר" ו"בדור הזה"

אם כן, קודם כל נתבונן ב"זה" הראשון בתורה – כבר בפרשת בראשית, בתחלת הסיפור השלישי של מעשה בראשית. כידוע, יש שלשה סיפורים של מעשה בראשית: יש את "בראשית ברא"מ^ט, יש את "אלה תולדות השמים והארץ"מ^ט ויש את "זה ספר תולדות אדם"ב – ה"זה" הראשון בתורה וה"ספר" הראשון בתורה. על הפסוק הזה אומר בן עזאי שהוא "כלל גדול בתורה" עוד יותר מ"ואהבת לרעך כמוך"א – ה"כלל גדול בתורה" של רבי עקיבא^ב.

יש הרבה פירושים לדברי בן עזאי, אבל לפי הווארט של הברדיטשובער, בעל ההילולא אתמול, יש כאן הצבעה על "זה ספר תולדות אדם". כמו "זה הדבר אשר צוה הוי"מ^ג ו"זה אלי ואנוהו"ד כן "זה ספר" – משה רבינו, "ספרא רבא דישראל"ה. ה"זה" – הזיהוי הזה, כמו שהרבי מדבר על זיהוי מלך המשיח – הוא "כלל גדול הימנו", כולל את כל נשמות ישראל יחד. כשמתקשרים אליו מתקיים **לי-ראש**. כשמקיימים אהבת ישראל לכל אחד כפשוטו צריך להיות **לי-אשר**, "אשריך ישראל מי כמוך עם נושע בהי' וגו'". אבל "וישכן ישראל בטח בדד" כולל את כולם וגם מרגיש את צער השכינה של כולם. "זה ספר תולדות אדם" הוא ה"זה" הראשון בכל התורה, ו"אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה" הוא "הזה" הראשון בתורה.

מח בראשית א, א.

מט שם ב, ד.

נ שם ה, א. שלש ההתחלות, "בראשית" "אלה" "זה" משלימות ל-אל ברבוב.

נא ויקרא יט, יח.

נב בראשית רבה כד, ז.

נג שמות טז, טז ו-לב; לה, ד; ויקרא ח, ה; ט, ו; יז, ב; במדבר ל, ב; לו, ב.

נד שמות טו, ב.

נה תרגום אונקלוס על בראשית לג, כא.

על נח, והרי כתוב שנח לא התפלל על דורו. אם כן, ההסבר הזה לתיאור "צדיק לפני" לכאורה לא בדיוק מתאים לו. משה רבינו אמר "מחני נא מספרך אשר כתבת"מ^ב ובמסירות נפשו על עם ישראל תקן את "מי נח"מ^ב (**מחני** אותיות **מי-נח**ה), את מה שנח לא מסר את נפשו על דורו.

לכן אומר הברדיטשובער עוד ווארט, עיקר החידוש שלו. גדר "צדיק לפני" מתאים במיוחד לקדושת לוי, אבל עיקר החידוש שמסביר ש"בדור הזה" אינו דורו של נח, אלא הדור של מי שנקרא "זה" – משה רבינו. אתה עתיד להתגלגל ולהכלל בתוך נשמת משה רבינו, והוא יתקן אותך ויתקיים "אתך ראיתי צדיק לפני" שתמיד מצדיק יהודים, עד כדי מסירות נפש על עם ישראל. כך יקרה לך בדור של "הזה", כאשר תגיע אליו בגלגול – אז תהיה צדיק מושלם, "צדיק לפני". ווארט מאד יפה.

לפי הווארט הזה צריך לומר שכל פעם שיש בתורה "זה" היינו רמז לנבואת משה רבינו, שכל הנביאים נתנבאו ב"כה אמר הוי'", אספקלריא שאינה מאירה, ורק משה התנבא ב"זה"מ^ב. כנראה שה"זה" שלו, היינו מה שברורה אצלו הצדקת יהודים, אין אצלו שום ספק או ספק ספקא שכל יהודי צדיק, וכך הוא טוען לפני ה' תמיד. שאר הנביאים הם "כה", בערך – הנביא משתדל להצדיק. כל יהודי הוא ככה-ככה אצל שאר הנביאים, אבל אצל משה כל יהודי הוא "זה". אם כן, צריך להתבונן שכל "זה" או "הזה" בתורה הוא רמז למשה רבינו, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"מ^ב.

מג שמות לב, לב.

מד ישעיה נד, ט.

מה לקו"ח (האריז"ל) פרשת כי תשא.

מו רש"י על במדבר ל, ב (ע"פ ספרי מוטות).

מז ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויח; תו"א משפטים עד, ג.

מהו צדיק בדבור? כתוב "דאגה בלב איש ישחנה ודבר טוב ישמחנה"^{נט}, ודורשים "ישיחנה לאחרים"^ס. לצדיק יש הרבה אהבה בלב לכולם וממילא הרבה סבלנות לשמוע את כולם, להשתתף בצער של כולם, וכאשר משיחים לו את הדאגה בלב איש הוא יכול להשיב, "ודבר טוב ישמחנה", להמתיק את הדאגה שבלב המספר. איך אומרים זאת בצורה הכי פשוטה? לצדיק תמיד יש מלה טובה לומר^{סא}. צדיק בדבור היינו מי שבכל מצב יש לו מלה טובה עבור כל אחד, "ודבר טוב ישמחנה".

מהו צדיק במחשבה? זה הווארט שלו – "צדיק לפני". דבור ומעשה הם כלפי חוץ ומחשבה היא כלפי פנים, כלפי מעלה, לפני ה' – זה ההבדל בין הלבושים. צדיק במחשבה הוא מי שכל הזמן במחשבתו מלמד זכות על היהודים, מסגר על כולם – זו מדרגת רבי לוי יצחק מברדיטשוב, שכמובן שלם בכל הרמות.

סיום

אנחנו מאחלים כל זאת לך הנימולושכולנו נלמד ממנו – שנגיע לברית, התקשרות, קשר לנשמות ישראל וקשר לקב"ה. בכל אופן רבי עקיבא מחזיק ש"ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה", אפילו שכן עזאי אומר ש"זה ספר תולדת אדם' כלל גדול הימנו". שנזכה, ההורים והסבים והסבתות וכולם, לגדל את יעקב-ישראל לחופה לתורה ולמעשים טובים, שיהיה חסיד ירא שמים ולמדן ושיזרז את ביאת המשיח. לחיים לחיים.

אם כן, פסוק זה הוא הפעם הראשונה שכתוב "זהה", "הכל הולך אחר הפתיחה". כך, כל פעם שפוגשים את המלה "זהה" או המלה "זהה" צריך לפרש אותן על משה רבינו (עליו נאמר בלידתו "כי טוב הוא"^{נז}) – "טוב" עולה "זהה" ו"הוא" עולה "זהה" – גם להצביע- ליהות מי המשה-המשיח ולהתקשר אליו, ובכך לקיים את **הישראל שבי, לי-ראש**, שמשה הוא "ראש בני ישראל" ואני מקושר לראש.

תקון הברית –

צדיק במחשבה דבור ומעשה

נסיים במה שאמרנו, שצריך להיות צדיק בשלש רמות, וכך זוכים למדרגת **ברית** (שעולה ג"פ **צדיק**). על פי פשט שלש רמות היינו שלשת לבושי הנפש – מחשבה, דבור ומעשה^{נז}. הגם שבתניא כתוב שהבינוני שולט על לבושי והצדיק עשה אתהפכא בכחות הפנימיים, אבל גם האתהפכא של הצדיק מתבטאת במחשבה, דבור ומעשה – ולכן כתוב בתניא שמבחוץ אי אפשר להבחין בין צדיק לבינוני, כי אצל שניהם רואים את הלבושים, מבחוץ אני מרגיש רק את המחשבה-דבור-מעשה שלו. אליבא דאמת, אצל הצדיק הביטוי-הגילוי של היותו צדיק – ביטוי שהוא העיקר – הם במחשבה, דבור ומעשה שלו. בקיצור הכי נמרץ:

מה פירוש להיות צדיק במעשה? פשוט מאד – צדיק לשון צדקה, להרבות בעמוד גמילות חסדים, לתת הרבה צדקה. מי שנותן צדקה הוא צדיק. הצדיקים הגדולים פזרו צדקה ביותר – "פזר נתן לאביונים"^{נח}.

נו שמות ב, ב.

נז על תיקון בשנת תש"פ דובר גם בהתוועדות ח' תשרי ש"ז (פורסמה ב"אביטה" בראשית).

נח תהלים קיב, ט.

נט משלי יב, כה.

ס יומא מב, ב.

סא **מלה טובה** בגימטריא **מהיטבאל** (אותיות **מלה אביט** = **טובה**) אשת הדר, שרש ומקור עולם התיקון, וד"ל.

אמונה, תשובה, רפואה וגאולה

קיצור מהלך השיעור בחלקה השני של התוועדות שמחת בית השואבה הרחיב הרב ברמז לפיו **אתרג** ר"ת **אמונה-תשובה-רפואה-גאולה**, שכולן צריכות להיות שלמות, כשלמותו והדרו של האתרוג. בשיעור מוסבר הסדר הדווקני של ארבע השלמויות והקבלתן לארבעת המינים וארבעת חגי תשרי. בתוך הדברים גם מוסבר כיצד שלשת הרגלים הם שלשה רופאים גדולים ההופכים את היהודי לבריא, חזק ושמח (געזונט, שטארק און פרייליך). התוקף והשמחה של החגים מוליכים אותנו לימות השנה הבאים עלינו לטובה – "ויעקב הלך לדרכו"!

"ירח האתנים"

עתיק עולה תקף! הוא הזמן המתאים ביותר לאסיפת כל התקיפות שבעולם-שנה-נפש, בסוד "וחג האסיף תקופת השנה"¹. "האתנים" הם האבות, כמבואר בחז"ל², ובעצם הם כל שבעת האושפזין של חג הסוכות, שבעת התקיפים – "בסכת תשבו שבעת ימים" – כמבואר לעיל (בחלקו הראשון של השיעור). שלמה התחיל לבנות את הבית ב"ירח ז'י", אייר, והסיום – החג שהוא עשה שבועיים רצוף, כולל יום כיפור וכל ימי חג הסוכות – הוא עכשיו, בירח האיתנים. ההבדל בין "זיו" ל"איתן" בלשון החסידות הוא שזיו הוא גילוי, אור, ואילו איתן הוא עצם, עוצמה

ואחד (תרגום) = 2262 = **אלדד** פעמים **מידד** (הוי' אחד פעמים הוי' יחיד) = הוי' פעמים "אני הוי'". "ירח האתנים" = 724 = "ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלהים בציון" (פסוק שלם, תהלים פד, ח) – האתנים (התקיפים) הולכים מחיל אל חיל תמיד, משנה לשנה, בחדש השביעי המושבע בכל טוב סלה. "ירח האתנים" = "אחרית הימים" (אותן אותיות) על ידי חבור ימ ל-ג). התקיפים דקדושה (**אתנים** – **תנאים**) ממשיכים את הגילוי של אחרית הימים, גילוי עתיקא. והוא עולה "**רבה אמונתך**" לתחיית המתים (על ידי "**ואנכי עפר ואפר**" בעולם הזה, כמבואר בדא"ח), וד"ל.

ד כפי שהתבאר, על יסוד דברי ה"בית אברהם" מסלונים, בחלקו הראשון של השיעור (נדפס ב"ואביטה" בראשית).

ה ר"ה יא, א.

ו מ"א ו, לז.

חנכות בית המקדש בזמן שלמה המלך היתה ב"ירח האתנים"^א – שם בתנ"ך לחדש תשרי, "בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי"^ב. "ירח האתנים" מתורגם "ירחא דעתיקא"^ג – עתיק לשון תקף (וגם בגימטריא

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה. שמחת בית השואבה ח"ב, אור ל"ז תשרי תש"פ – שילה הקדומה.

א מליכים ח, א, ב. "ירח האתנים" = "כני תבנה" **בית חדש** (דברים כב, ח).

ב כל הפסוק, "**ויקהלו אל המלך שלמה כל איש ישראל בירח האתנים בחג הוא החדש השביעי**" = 3025 = 55 (הכל, משולש 10) ברבוע. יש בפסוק "**בחג**" (13) תבות ו-52 אותיות, יחס מושלם של 1:4, נמצא שסימן הפסוק הוא 13 פעמים 52 = 676, 26, הוי' ב"ה, ברבוע. דילוג אותיות: 1848, כללות **חג המצות חג השבעות חג הסוכות** כנודע, הכל נכלל "בחג" של "ירח האתנים" (סוד האבות, כמבואר בחז"ל, שהם גופא כנגד שלש הרגלים).

"**בחג**" וברבוע פרטי ובמעוקב פרטי = 637 = 49, 7 ברבוע, פעמים "**בחג**", "בחג" – הוא החדש השביעי. "בחג" במילוי: **בית חית גימל** = 913 = **בראשית** = "**שלש רגלים**" [תחג לי בשנה], "**תחג**" = **תהו**, "**בחג**" = **בהו**! במספר מספרי זכר, "בחג" – **שנים שמנה שלשה** = 1430 = **הכל** פעמים הוי' (**נס-ימין** פעמים "**בחג**") ובמספר מספרי נקבה, "בחג" – **שנים שמונה שלש** = 1781 = "**בחג**" פעמים 137, וביחד ("זכר ונקבה בראם" – זכר שמנה חסר ונקבה שמונה מלא ודוק) = 3211 = "**בחג**" ברבוע פעמים "**ובחג**" ("בחג המצות ובחג השבעות ובחג הסוכות". על חג הסוכות נאמר גם "בחג" וגם "ובחג")!

ג ב"פ "ירח האתנים" ו"ירחא דעתיקא" (שנים מקרא

מהם ארבעת הדברים? אמונה, תשובה, רפואה וגאולה^ט – ראשי תבות **אתרג**. על כל אחד המנהג להוסיף את השלמות – אומרים "אני מאמין באמונה שלמה", צריך לעשות "תשובה שלמה"^{טו}, וכל אחד שזקוק להתרפא צריך "רפואה שלמה"^{טז}, וכך אנחנו מחכים כל רגע לגאולה שתבוא – איזו גאולה? "גאולה שלמה"^{יז} (שאינן אחריה גלות). הרבי היה מוסיף גם אמתית, "הגאולה האמתית והשלמה" (להדגיש שאין לה הפסק, היינו שאין אחריה גלות כנ"ל), אבל הביטוי הרווח – המקובל בכל עם ישראל – הוא גאולה שלמה. אם כן, יש פה ארבעה דברים שכל אחד צריך להיות שלם, וראשי התבות שלהם הם **אתרג** – הכל כלול באתרג שלנו.

סדר השלמויות

אפשר להקביל את ארבעת הדברים לפי סדרם לארבעת החגים שב"ירח האתנים". הסדר מאד חשוב – קודם אמונה, אחר כך תשובה, אחר כך רפואה ובסוף גאולה^{יח}.

ותוקף. שוב, התרגום של "ירח האתנים" הוא "ירחא דעתיקא" – כמו בקבלה, וגם בספר דניאל^י, "עתיק יומין" הוא כינוי של עצמותו יתברך. "הוא החדש השביעי" שמושבע בכל טוב^{יב} – כמוסבר בחסידות – יש בו ר"ה, יו"כ, סוכות ושמיני עצרת. יש בו, בעצם, ארבעה חגים.

שלמויות האתרג

יש סימן מאד יפה, שמובא בספרים^{יט}, לסוד האתרג שאנחנו נוטלים בחג הסוכות: אם כותבים **אתרג** חסר^י (כידוע ברמז "אל תבואני רגל גאולה"^{יא} ראשי תבות **אתרג**^{יב}) הוא ראשי תבות של ארבעה דברים, ארבעה יסודות ביהדות, שעל כל אחד מהדברים האלה נהוג להוסיף את המלה "שלמה". כלומר, ארבעה דברים שצריכים להיות שלמים, כמו שהאתרג צריך להיות שלם. עיקר הדין של האתרג, "פרי עץ הדר"^{יג}, שצריך להיות שלם – בלי שום פגם או חסרון.

ז דניאל ז, ט.

ח ויקרא רבה כט, ח; פסיקתא דרב כהנא פסקא כג אות ט.
ט בספר שמועה טובה (סקאליע) אות תקפד:

שמעתי מהרה"ח בנשי"ק ר' יוסף ברוך גליקמאן שליט"א בשם זקינו הרה"ק ר' יהושע העשיל ז"ל מעלקוש-חענטשין, דאתרג נפסל בחסרון כל שהוא וכמבואר [שו"ע סימן תרמ"ח ס"ב]. והענין דבעי שלמות באתרג, דינשם ד' דברים דבעי בהו שלמות ונרמזין בר"ת אתרג, דהיינו אמונה שלימה, תשובה שלימה, רפואה שלימה, גאולה שלימה בב"א.

וראה עוד סעודת משיח ע"ב ובהקלטה ב' אלול ע"ז.

י כשכותבים **אתרג** חסר אזי הוא מורכב משני זוגות אותיות באתב"ש – **את רג**, הכתר דאתב"ש פנים והבינה של אתב"ש אחר, ודוק, אם נמשיך 'לדלג' באתב"ש (כל זוג שני, כל זוג אי-זוגי): **את גרהצ** (עד כאן 699 = **רגל רגל רגל**, הערך הממוצע, שלש רגלים) **זע טנ כל** = 885 = **אתרג פאר**, כאשר הדלוג השני (כל זוג זוגי): **בש דק ופ חסי ימ** = 610 = **אתרגו** (מלא)!

יא תהלים לו, יב.

יב ספר הליקוטים תהלים פל"ו.

יג ויקרא כג, מ.

יד **אמונה תשובה רפואה גאולה** משלימים 1152ל, הרבוע הכפול של 24. וכן, **אמונה שלמה תשובה שלמה רפואה שלמה גאולה שלמה** משלימים 26527 (**אמונה** פעמים הוי' [הכל אמונה], **הוי'** פעמים **אלהינו** – "**הוי' אלהינו הוי'** אחד"), היהלום של 51 (ב"פ 1326, משולש 51, **אמונה פעמים אהבה**, "**ישא הוי' פניו אליך וישם לך שלום**"), הברכה השלישית של ברכת כהנים הכוללת תשובה [תשובה מאהבה מתוך אמונה שלמה] ונשיאת עון ורפואה, שלום בעצמי, וגאולה, שלום אמת (בעולם כולו).

טו כלשון ברכת התשובה – "והחזירנו בתשובה שלמה לפניך".

טז כלשון ברכת הרפואה – "העלה ארוכה ורפואה שלמה לכל מכותינו".

יז דברים רבה ה, ז.

יח אכן, בסדר התפלה – בו הגאולה עדיין אינה "גאולה שלמה", לכן נדרשת תפלה (וראה גם פסחים ק"ז, ב) – הסדר הוא אמונה (הנכללת בברכת "חונן הדעת"), תשובה (ברכת התשובה), גאולה (ברכת הגאולה), רפואה (ברכת הרפואה). אחרי החגים חוזרים לתפלת ימי חול – **האתרג** הופך ל**אתרג**. ובעומק יותר: הרפואה הקודמת לגאולה היא רפואה בגשמיות ממש (הבאה לאחר התשובה, רפואת הנפש, עזיבת החטא

המתים (העיקר ה-יג). הכל מתחיל מאמונה שלמה בעצמותו יתברך, במציאות ה'. שוב, הכל מתחיל מאמונה שלמה, אז זוכים לתשובה שלמה, ממנה לרפואה שלמה ואז תיכף ומיד ממש לגאולה שלמה^{כה}.

חגי תשרי וארבע השלמויות

אמרנו שאת כל הסדר אפשר לקשר לכללות ירח האיתנים. בחג הסוכות אוספים את התקיפים, "חג האסיף תקופת השנה", וכל התקיפים האלה הם השלמים – ארבעה שלמים. הכל שייך לאתרוג, ששייך לסוכות, אבל בעצם כלול את כל החדש, כל "ירח האתנים".

מהו היום של אמונה שלמה, שממנה הכל מתחיל? ראש השנה, בו ממליכים את ה' עלינו למלך, "תמליכוני עליכם"^{כו}. כתוב בחסידות שעיקר הנקודה של ראש השנה הוא "תמליכוני עליכם", קבלת עול מלכות שמים, דהיינו אמונה בה' – אני מאמין בה' וממליך אותו עלי למלך (המלכות בקבלה היא כח האמונה בנפש^{כז}, ששרשה במלכות

כה לפי הרמז הנ"ל של **את רג** יש כאן שני זוגות – **אמונה-תשובה** (מצד העבודה שלנו) **רפואה-גאולה** (התוצאה, מצד השי"ת). האמונה היא ה"פנים" ביחס לתשובה שהיא ה"אחור" ואילו הגאולה היא ה"פנים" ביחס לרפואה שהיא ה"אחור", ודוק. **אמונה-תשובה = בעל תשובה**. חלוקה זו לשני זוגות מתאימה לרמז שארבעת הדברים השלמים עולים יחד הרבוע הכפול של 24 (576, **שעור**), נמצא שכל זוג בממוצע = 24 ברבוע (וכן ביחס ליהלום של 51, כל זוג עולה בממוצע 51 במשולש).

כו ר"ה טז, א; לז, ב.

כז **אמונה-מלכות** משלימים 598, 23 פעמים **אמונה-מלכות** בהכאה פרטית = 3660, היהלום של 60 (60 פעמים 61, **אני-אין**). והוא עולה אתרוג "פנים ואחור": **א את אתר אתרו אתרוג אתרוג רוג רוג ג**.

מובן שהכל מתחיל באמונה וגם מובן שהכל מסיים בגאולה שלמה – התכל'ס. אני מבין גם שמתוך אמונה באים לתשובה – אם אני מאמין בה' אני רוצה לחזור ולהתחבר אליו, "והרוח תשוב אל האלהים"^{כח}. אני מאמין בו ורוצה לשוב אליו, להתחזק בו – אמונה לשון חוזק (סוד האיתן שבנפש, היסוד של "ירח האתנים"), "אמונה אמן"^{כט}. לגבי הסדר של תשובה-רפואה יש מאמר חז"ל מפורש – "גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם"^ל. אם אני שב אני מתרפא, כלשון הפסוק "ולבבו יבין ושב ורפא לו"^ל, עושים תשובה וזוכים לרפואה. אחרי שאנחנו בריאים ושלמים אפשר להגאל – סימן שלפני רפואה שלמה אין גאולה שלמה.

אם כן, הסדר מדויק – קודם "אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח", שהיא גאולה שלמה, "נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן"^ל, אני מאמין בה', בכל יג עיקרי האמונה שהרמב"ם מונה^ל, עד לאמונה במשיח (העיקר ה-יב) ובתחית

וכו'). אכן, לאחר הגאולה יש רפואה רוחנית בה יש עליה מחיל אל חיל (על ידי סליחה וכפרה גמורה – כמבואר בתניא פכ"ט שאין לדבר סוף – עד לגילוי שיהודי אף פעם לא חטא, שבבחינת "מנוחה לחיי העולמים" ביחס לעוליות הנ"ל), וכידוע בענין "והוא יפדה את ישראל מכל עונתיו" (תהלים קל, ח) הבא לאחר "פדה אלהים את ישראל מכל צרותיו" (תהלים כה, כב) בנוסף נפילת אפים ובסליחות לעשרה בטבת (ראה שיחת יחי תנש"א).

יט קהלת יב, ז.

כ ישעיה כה, א.

כא יומא פו, א (ע"פ הגהות הב"ח).

כב ישעיה ו, י.

כג ספר יצירה פ"א מ"ז.

כד ראה פיה"מ לרמב"ם, סוף הקדמת פרק חלק (ובפנים מוזכר הנוסח השגור בסידורים).

שלשה רגלים – שלשה רופאים גדולים

יש שלש רגלים בשנה, "שלש רגלים תחג לי בשנה". **רגל** נוטריקון רופא-גדול – כל אחד משלשת הרגלים הוא רופא גדול לרפא אותנו. לכן ה' זכה אותנו בשלש רגלים. השמחה מרפאה, ועיקר השמחה הוא כעת, "זמן שמחתנו". בפסח לא כתובה שמחה בפירוש, בשבועות כתובה פעם אחת, אבל בסוכות השמחה כתובה שלש פעמים – 'חזקה' של שמחה – לכן הוא "זמן שמחתנו".

בחג הפסח הרופא הגדול נותן לנו הוראה – רוצה להיות בריא? תאכל מצות. מצות הן "מיכלא דאסוותא" – גם "מיכלא דמהימנותא"¹⁷, מאכל האמונה (הכל מתחיל ועומד על האמונה), אבל יש גם תוספת של מאכל הרפואה. לקחת רפואה ולאכול. אם כן, רואים בפירוש שחג הפסח, "חג המצות", הוא בשביל להתרפאות.

לגבי שבועות כתוב¹⁸ שעד שלא התקרבו לפני ה' סיני ואמרנו "נעשה ונשמע"¹⁹ לא התרפאו, אבל במתן תורה כולם התרפאו – לא היו סומיין, לא היו חגריין – סימן שאי אפשר לקבל את התורה בלי להיות בריא – **ב-רמח** איברים ו-**שסה** גידים (על מנת לקבל **רמח** מצות עשה ו-**שסה** מצות לא-תעשה). אם כן, יש רפואה מיוחדת בשבועות, תנאי לקבלת התורה, נוסף על מאכל הרפואה של

דעצמות א"ס ב"ה שאין עוד 'ספירה' למעלה ממנה, כמבואר בדא"ח, סוד "אני ראשון ואני אחרון וגו'"²⁰, "הכל היה מן העפר [אמונה, יסוד העפר בנפש, תודעת המלכות דקדושה, 'ונפשי כעפר גו']" והכל שב אל העפר"²¹).

מהו יום כיפור? פשוט – תשובה שלמה. מרבים להתוודות, לומר וידוי, ובנעילה – יש ביטוי בחסידות על פי הקבלה²² – המלכות (אנחנו, כנסת ישראל, האמונה של ר"ה כנ"ל) עולה עד לעתיקא ("ירח האיתנים", "ירחא דעתיקא") ושם זוכים לחתימה טובה, על ידי שהצלחנו ב"ה לעשות תשובה שלמה, לשוב אל ה'. שוב, השיבה אל ה' היא עלית המלכות עד פנימיות הכתר, בלשון הקבלה – עליה המתחוללת ביום כיפור, בפרט בתפלת נעילה.

כעת צריכים להסביר מה הקשר בין חג הסוכות

דווקא – החג שלנו – לרפואה שלמה, כך אמור להיות, ובין שמחת תורה, שמיני עצרת, לגאולה שלמה.

עלינו "לחיות עם הזמן". עכשיו, אחרי שהגענו לשיא התשובה בעש"ת, ביום כיפור, צריכים להיות סוף כל סוף בריאים בחג הסוכות – לרקוד ולשמוח, וגם לא לישון²³, לא להתעייף, צריך להיות מאד בריא וחזק. עכשיו הזמן לזכות לרפואה שלמה, כל מי שזקוק.

כח ישעיה מד, ו.

כט קהלת ג, כ.

ל הובא ונתבאר במאמר "להבין ענין איסור אכילה" בסידור עם דא"ח – נלמד לביל שבת שובה ש"ז.

לא סוכה גג, א: "כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו".

לב ראה זהר ח"ב קפג, ב.

לג במדבר רבה ז, א.

לד שמות כד, ז.

חג הפסח.

ה"משפט לאלהי יעקב"^ל – כעת לוקחים ביד את סימן הנצחון המובהק^ל מתוך שאנחנו בריאים. נצחנו את המחלה, אנחנו בריאים וחזקים, ותכלית החוזק והבריאות היינו להיות שמח – "זמן שמחתנו".

אפשר לומר ש"שלש רגלים תחג לי בשנה" הם עצמם בריא, חזק ושמח: כשאוכלים את מאכל הרפואה, המצות של פסח, נעשים בריאים. אבל כדי לקבל את התורה בשבועות צריך להיות לא רק בריא אלא גם חזק – בשביל לקבל **תריג** מצוות, כנגד האברים והגידים של הגוף, צריך להיות מאה אחוז חזק. בסיום התורה אומרים "חזק חזק ונתחזק"

– להיות חזק שייך לעצם ענין התורה ("תורת **משה**"^ל בגימטריא **חזק חזק חזק**, הערך הממוצע של כל אחת משלש אותיותיו, "אוריין תליתאי"^ל, 'חזקה' של חזק). אך תכלית החוזק, הסימן המובהק שאתה באמת חזק, היא שאתה שמח – בחג סוכות אתה שמח ובהגיע שמחת תורה, שמיני עצרת, אתה שמח מאד – שמח בשמחת הגאולה ("בא יבא צמח בשמחת תורה" – **צמח** היינו **שמח** על ידי חילוף צ-ש, **משיח** אותיות **ישמח** כנודע^ל).^ב

פעם אחד מחשובי החסידים איחל לרבי שיהיה 'געזונט און שטארק' – מותר לאחל לרבי – והרבי ענה לו, 'ומה עם פרייליך?'

אבל רפואת סוכות, "זמן שמחתנו", עולה על כולנה. איך נבין זאת? הרפואה של הרגל הזה, הרופא הגדול שמופיע עכשיו ומרפא אותנו – אחרי האמונה השלמה של ראש השנה והתשובה השלמה של יום כיפור, "ושב ורפא לו" – הוא עיקר הרפואה של כל השנה. קשור גם למה שדברנו על תוקף – להיות בריא היינו להיות חזק.

בריא, חזק ושמח!

איך מאחלים למישהו להיות בריא (כמו שאנחנו מאחלים כעת לכולם)? באדיש אומרים 'זאלסט זיין געזונט און שטארק' – תהיה

בריא וחזק. לא מספיק רק בריא, אלא בריא וחזק. פעם אחד מחשובי החסידים איחל לרבי שיהיה 'געזונט און שטארק' – מותר לאחל לרבי – והרבי ענה לו, 'ומה עם פרייליך?'. לא מספיק להיות בריא וחזק – זה טוב מאד, אבל צריך להיות בריא וחזק ושמח. סימן שאפשר להיות בריא וחזק אבל לא שמח – צריך גם שמחה.

כשמתבוננים באמרה זו, שהרבי רצה שיוסיפו גם שמח, מבינים שהשמחה היא תכלית החוזק של הבריאות. אם אתה בריא וחזק אבל לא שמח, אתה לא בריא-חזק בשלמות, לא זכית עדיין לרפואה שלמה – אתה עדיין חלש. הסימן להיותך מתקיפי ארץ ישראל באמת הוא שאתה שמח. אחרת אתה חלש – מי שלא שמח הוא לא חזק, לא מנצח. בנטילת ארבעת המינים אנו מכריזים "דין נצח", ביום כיפור נצחנו את הדין, את

לה תהלים פא, ה.

לו ויקרא רבה ל, ב.

לז יהושע ח, לא (ובכ"ד).

לח שבת פח, א.

לט של"ה הקדוש ברביו מקומות.

מ ארבעת החגים של "ירח האתנים" – ראש השנה יום הכפרים חג הסוכות שמיני עצרת = 2944 ויחד עם אמונה תשובה רפואה גאולה, 1152 כנ"ל = 4096 = 64 ברבוע = 2 בחזקת 12, א פעמים ח בחזקת ד, סוד "שמע ישראל הוי"

הכנעה-הבדלה-המתקה

אחד היסודות של מורנו הבעל שם טוב, של תורת החסידות, הוא הכנעה-הבדלה-המתקה^{מא} – מונחים שודאי כולנו שמענו:

קודם כל, על האדם להכנע בפני הבורא.

אחר כך צריך להבדיל בין הקדש לחול כו'. ה' נתן לנו, עם ישראל, נשמה שהיא "חלק אלוה ממעל ממש"^{מב}, ובכך אנחנו נבדלים משאר העמים – ה' בוחר בנו, נותן לנו את הארץ (כנ"ל, בחלקו הראשון של השיעור).

אך תכלית ההבדלה היא להתעצם עם

הקדושה שלנו עד שהאור שלנו יאיר את חשך המציאות כולה, להפוך אותה – "אתהפכא" בלשון הקבלה והחסידות – להפוך את החשך לאור ואת המר למתוק^{מג}.

זוהי המתקה. מחלה היא מר והמתקה היא היכולת בנפש להפוך מר למתוק – "וימתקו המים"^{מד}. זו היכולת לקחת את המים המרים, שהם מים חולים, ולהמתיק אותם. אצל משה רבינו כתוב "וימתקו המים" – הפעם היחידה שיש שרש **מתק** בתורה – ואצל אלישע כתוב "רפאתי המים"^{מה}. המתקת המר היינו רפואתו, הפיכתו למתוק.

ההמתקה קורה עכשיו – תכלית הרפואה, תכלית שלש הרגלים לפי הסדר, כנ"ל. הבריא הוא פסח, והחזק – בלי השמח עדיין בשלמות, רק מתחיל להיות שמח – הוא שבועות. אבל הפרייליך באמת, שהחזק יהיה שמח בגלוי, בחיצוניות – הוא סוכות (בו גם המתקת אומות העולם על ידי הקרבת שבעים פרים כנגד שבעים אומות). בקבלה שמחה היא בינה – "אני בינה לי גבורה"^{מו}, שמחה היא מצד הגבורה. צריך להיות מאד שמח ומאד חזק – לרקוד הרבה, תיכף נרקוד שוב. זו ההמתקה של סוכות.

חגי תשרי – הכנעה-הבדלה-המתקה

בתוך חדש תשרי גופא יש הכל: עיקר ההכנעה הוא ראש השנה,

מחלה היא מר והמתקה היא היכולת בנפש להפוך מר למתוק – "וימתקו המים"

אלהינו הוי' אחד" – **שמע אחד** אותיות **עד אשמה** כנודע (זהר ח"ג רלז, ב). וכן אחד לשון חדוה – החל מ"חדות הוי' היא מעצם" (נחמיה ח, י) בראש השנה עד לשיא החדוה, שמחה פורצת כל גדר, בשמע"צ-שמח"ת.

ועוד, ידוע ומבואר במ"א באריכות שישנם ארבעה שלבי התגלות השמחה בנפש: חדוה (נקודה חדה של ראשית התגלות השמחה), גילה (התגלות השמחה בלב, "נתתה שמחה בלבי"), שמחה (בהתפשטות האברים), ששון (שיא התגלות השמחה, בחינת "בכל מאדך" של שמחה, על דרך שמחת גמר ביאה, כמבואר במאמר שני המאורות – למוהרי"א מהומיל – ח"ב סימן ד, לד, א-ב). ארבעת השלבים הללו מכוונים כנגד חגי תשרי:

ראש השנה הוא יום חדוה, כמפורש בפסוק הנ"ל על ראש השנה – "אלכו משמנים ושתו ממתיקים... כי יחדות הוי' היא מעצכם". ביום הכפורים הגילה ממלאת את הלב, "יגל לבי בישועתך" (תהלים יג, ו). חג הסוכות הוא עצם השמחה, "זמן שמחתנו", בריקודים ומחיאת כפים כו', "כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו" (סוכה פ"ה מ"א), ושמיני עצרת שמחת תורה היינו ששון, גמר ביאה (סוד "פר אחד איל אחד" של שמיני עצרת, ישראל ומלכא בלחודוהי), "שש אנכי על אמרתך [שמחת התורה, אמרת ה'] כמוצא שלל רב".

חדוה גילה שמחה ששון = 1080 (חלקי השעה, ה"פ ריו כו'). ראשי התבות = 611 = **תורה**. סופי התבות = 65 = **א-דני**. יחד = 26, 676 = **הוי'** ב"ה, ברבוע. אמצעי התבות = 404 = **"הוי' אחד ושמו אחד"**.

מא כתר שם טוב (ק"ת) אות כה.

מב תניא פ"ב (ומופיע כן בשפע טל, הקדמה בן מאה שנה). ע"פ איוב לא, ב.

מג עפ"י זהר ח"א ד, א.
מד שמות טו, כה.
מה מ"ב ב, כא.
מו משלי ח, יד.

"תמליכוני עליכם".

שלמה, רפואה שלמה והתכלית היא גאולה שלמה, שנזכה לה תיכף ומיד ממש – הם גופא אמורים להקביל לארבעת המינים. בתורה כל ארבעת המינים כלולים באתרוג, הוא הראשון, "הכל הולך אחר הפתיחה", "בתר רישא גופא אזיל" – "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר וגו'" (והכל כלול ב"הדר" שבו, כמבואר בהלכה), אחר כך "כפת תמרים", הלולב, "ענף עץ עבות" ההדס ובסוף "ערבי נחל" הערבה.

איך אפשר לכוון גם אותם כנגד ארבעת השלמים, ראשי תבות **אתרג**? מי האתרוג בין אמונה שלמה, תשובה שלמה, רפואה שלמה וגאולה שלמה? הכל אתרג, אבל צריך אחד במיוחד כנגד האתרוג, אחד כנגד הלולב, אחד כנגד ההדסים ואחד כנגד הערבה. אז נשלים את הדרוש, שכל החדש הזה, "ירח האתנים", הוא אתרוג – הכולל את כל ארבעת המינים. חז"ל אומרים^א על האתרוג שיש לו גם טעם וגם ריח, להדס יש רק ריח ולא טעם, ללולב טעם ולא ריח. כתוב שהריח הטוב של ההדסים יותר טוב מריח האתרוג. אמנם יש לאתרוג טעם וריח, שניהם יחד, אבל אם יש לך את כל המעלות יחד – כל מעלה בפני עצמה לא מודגשת, לא בבחינת "תקיף", אורות דתהו. ריח ההדס הוא ריח תקיף למעליותא בעוד ריח האתרוג הוא מתוקן. תיקון הוא התכללות – באתרוג יש התכללות של ריח יחד עם טעם. וכן בנוגע לטעם – טעם הלולב הוא יותר טעם, יותר טוב-טעם, מטעם האתרוג. לתמרים יש הרבה יותר טעם על פי פשט, גם מרבית אתרוגים – "דבש" בתורה הוא הטוב-טעם של התמרים^ב. והנה, בסוף באה הערבה שאין לה לא טעם ולא ריח – גארנישט, שום

עיקר ההבדלה ביום כיפור – נבדלים מאכילה ושתייה, מכל צרכי הגוף, הנשמה מתגלה כנבדלת מהגוף, אנחנו לובשים לבן כמו מלאכי השרת. יום כיפור הוא יום ההבדלה, "אחת בשנה"^ג.

אחר כך סוכות הוא המתקה, רפואה שלמה. בסוף מגיעים לגאולה שלמה של שמחת תורה – עוד המתקה.

לפעמים כתוב בחסידות^ח שאחרי הסדר של הכנעה-הבדלה-המתקה חוזרים להכנעה בדרגה יותר גבוהה, אבל בחדש תשרי לא ככה – אחרי ההכנעה של ראש השנה, ההבדלה של יום כיפור וההמתקה של סוכות מגיעים לעוד המתקה בשמחת תורה.

כלומר, ארבע המדרגות הן בעצם **הכנעה-הבדלה-המתקה-המתקה** (שלמות של 1296, 36 ברבוע, 6 בחזקת 4. ממוצע כל תבה הוא 324, **חי** ברבוע, "**חי חי**")^ט.

ארבע השלמויות וארבעת החגים כנגד ארבעת המינים

נסיים עם עוד הקבלה: אם יש כאן ארבעה דברים שלמים – אמונה שלמה, תשובה

מז שמות ל, ו; ויקרא טז, לד.

מח ראה תר שם טוב (קה"ת, הוצאה שלישית) אות כחב, ומבואר בכ"מ.

מט רק שני השלבים הראשונים, **הכנעה הבדלה**, משלימים 1967 = 14 (**יד**, **זוד**) ברבוע. ככלל, מוסבר שהכנעה-הבדלה-המתקה היינו סוד חש-מל-מל. אך כאן, ב"ירח האתנים" מתגלה שגם ניתן לחבר את כללות העבודה של עשרת ימי תשובה (הכוללים כמובן גם את שני ימי ראש השנה, ימי אמונה), הכל בבחינת חש (כרמזו בהשלמת החיבור של הכנעה-הבדלה כנ"ל), הכל "עת לחשות" כלפי חוץ (עבודה מופנמת), ואז שתי הבחינות של מל-מל-מל תהיינה מכוונות כנגד שני שלבי השמחה, שתי בחינות של "זמן שמחתנו", שמחת חג הסוכות ושמחת שמיני עצרת, שמחת תורה (כל מל הוא בחינת מול, התגלות כלפי חוץ דווקא, עבודה מוחצנת), הכל בסוד "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד [גילוי מופנם, אור המאיר לעצמון] ושמו אחד [גילוי מוחצן, אור המאיר לזולתן]" (זכריה יד, ט), וד"ל.

ג ויקרא כג, מ.

נא ויקרא רבה ל, יב.

נב דברים ח, ח.

בו גם טעם וגם ריח, והוא כנגד ראש השנה. בראש השנה, יום הדין, ה' דן כל אחד ואחת מאתנו, הוא מתבונן בנו (על בינה דווקא נאמר "מינה דינין מתערינ"י) ורואה שלכל יהודי יש גם תורה וגם מצות, גם טעם וגם ריח, כל יהודי הוא אתרוג (וכמו שנאמר "כפלח הרמון רקתך"יג) – "אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרמון"יג, שעל כן אוכלים רמון בראש השנה), וממילא כולנו, כל עם ישראל, נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים טובים. ועוד, כתוב"י שענין הריח הטוב הוא מסירות נפש. גם קבלת עול מלכות שמים בראש השנה היא תנועה נפשית של מסירות נפש. ויש גם טעם כפשוטו בראש השנה – צריך לשמוח ולאכול ולשתות בראש השנה ("אכלו משמנים ושתו ממתקים... כי חדות הוי' היא מעזכם" נאמר על ראש השנה, כנ"ל). אם כן, מתחילים את החדש מהאתרוג עצמו, ראש השנה. ליום כיפור אין טעם (אסור לאכול ולשתות), אבל יש הרבה ריח – "והוא עמֵד

בין ההדסים"יג, אלו בעלי מסירות נפש, חנניה מישאל ועזריה שמוסרים את הנפש על קידוש ה'יג, כמו שקוראים על עשרה הרוגי מלכות

דבר – הלעומת-זה של האתרוג, שיש לו גם טעם וגם ריח.

נאמר בקיצור, וכל אחד יכול להתבונן יותר: יש במסכת סוכה פרק "הלולב והערבה". מתי הוא "יום ערבה"? הושענא-רבה, שבאושפיזין הוא דוד המלך. בתיקון המדינה, שהזכרנו בחלק הראשון של השיעור, השלב השביעי הוא בנין בית המקדש – שמוזכר הרבה בפיוטי הושענא-רבה. הושענא-רבה הוא יום ערבה, לוקחים חמש ערבות – חוץ מהערבות במינים – וחובטים אותן חמש פעמים. חבטה זו נקראת בקבלה "סוד הנשיקין", לקראת הזיווג של שמיני עצרת. מהן בקבלה שתי ערבות? נצח והוד, רגלים. תיכף, סמוך להושענא-רבה, מתחיל שמיני עצרת ושמחת תורה. מה המיוחד? כולם רוקדים עם ספר תורה סגור – ואפילו פסול – הכל רגלים. שמחת תורה, השיא, היא הרגלים של השנה, סמל לפשוטי עם ישראל – היהודים הפשוטים של הבעל שם טוב. הבעל שם טוב אומר שיהודי פשוט קשור לפשיטות העצמות. כולם רוקדים יחד. שמחת תורה היא המשך של יום ערבה. לערבות אין לא טעם ולא טעם ריח"י. הגאולה היא ה"ערבי נחל" (שבסוף ארבעת המינים, לפי סדרם בתורה). האתרוג הוא בדיוק ההיפך מן הערבה, יש

כולם רוקדים עם ספר תורה סגור – ואפילו פסול – הכל רגלים. שמחת תורה, השיא, הוא הרגלים של השנה, סמל לפשוטי עם ישראל – היהודים הפשוטים של הבעל שם טוב

נד ראה זהר ח"א קנא, א; ע"ח שי"ג (אריך אנפין) פ"ח; שם שי"ד (א"א) פ"ב.

נה שה"ש ד, ג, ו, ז.

נו ברכות נז, א.

נז כדלקמן, וראה גם בראשית רבה סה, כב.

נח זכריה א, ח.

נט סנהדרין צג, א.

נג לא טעם ולא ריח = ט"פ גאולה, ועם הגאולה עצמה כבר י"פ גאולה.

ראש השנה **הכנעה** אמונה שלמה **אתרוג**
 יום כפורים **הבדלה** תשובה שלמה **הדסים**
 סוכות **המתקה** רפואה שלמה **לולב**
 שמחת תורה **המתקה** גאולה שלמה **ערבה**
 אם כן, עשינו עכשיו עוד מהלך –
 מתחילים מהאתרוג, אחר כך ההדס, אחר
 כך הלולב ובסוף התכלית, המתנוצצת כבר
 כשעכשיו נרקוד, הערבה^ס. כשרוקדים כולנו
 הופכים להיות ערבות, "כל ישראל ערבים זה
 בזה"^{סב}, "אחונוא" בלשון חז"ל^{סג}, להרגיש רק
 אחוה, אותה מרגישים ברגלים, בלי טעם ובלי
 ריח, רק חיבור פשוט של יהודים פשוטים.

סא לפי האריז"ל, הצירוף הוא **ה-י-ו-ה** (אתרוג, הדס, לולב,
 ערבה) ואילו הצירוף לפי הסדר הכתוב בתורה הוא **ה-י-ו-ה**
 (סוד "בכסה ליום חגנו", התגלות ר"ה בחג הסוכות), ודוק.

סב סנהדרין כז, ב (ובכ"ד).
 סג שבת כ, א.

בפיוטי יום כיפור. בכלל, יהודי שעומד בתנועה
 נפשית של מסירות נפש לגמרי, עד שהמלכות
 עולה לעתיקא, הוא בחינת ההדסים – ההדס,
 רק ריח, ריח של תהו.

חג הסוכות, עכשיו, כולל את כל המינים –
 אבל בפרט הוא חג הלולב. אנו מברכים על
 הלולב דווקא – הוא הכי גבוה, הכי בולט, בין
 המינים^פ, הוא האומר "דין נצח". אם אתה
 מחפש איזה פרי שטוב לרפואה בסוכות –
 תאכל תמרים, פרי הלולב, "כפת תמרים".
 גם לגבי הסכך של הסוכה – אפשר לעשות
 לאו דווקא מכפות תמרים, אבל הרבה אנשים
 עושים מהם סכך, הסכך הכי ירוק, הכי יפה
 ומהודר.

ולסיכום:

ס "כפת תמרים" עולה "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה
 מאד" (ישעיה נב, יג)!

בקיזור – תובנות ונקודות 'עבודה':

- ב"ריח האֶתְנַנִּים" מתגלה התקופה של עצם הנשמה (בניגוד לגילוי האור ב"חדש זיו").
- אמונה מעוררת לתשובה – המאמין בה' ומקבל את מלכותו שואף להתקרב אליו.
- תשובה מביאה לרפואה – "ושב ורפא לו".
- כהכנה לגאולה השלמה נדרשת רפואה שלמה.
- שמחה מביאה רפואה – לכן שלשת **הרגלים** הם שלשה רופאים גדולים. המצות
 הן ראשית הרפואה (הנובעת מתוך האמונה), בשבועות מגיעים לרפואה הנדרשת
 לקבלת התורה ו"זמן שמחתנו" הוא שלמות הרפואה.
- רפואה שלמה היא כשהאדם בריא, חזק ושמח – מי שאינו שמח אינו בשלמות הבריאות.
- תהליך חגי תשרי: בראש השנה מאמינים בה' באמונה שלמה (אמונה הכוללת מסירות
 נפש וטוב טעם, כאתרוג) וממליכים אותו מתוך הכנעה; ביום כיפור עושים תשובה
 שלמה ונבדלים מהמציאות (בריש של מסירות נפש, כהדס); בסוכות זוכים לרפואה
 שלמה – המתקת המחלה – מתוך שמחה; בשמע"צ-שמח"ת מגיעים לגאולה שלמה,
 תכלית ההמתקה, כשכל ישראל מתאחדים בריקודים (וכולם נעשים יהודים פשוטים,
 ללא טעם ולא ריח, כערבות).

יגון ואנחה

מעין גנים – 'נקודה חסידית' בפרשת נח

שיכולה לצאת אם אדם שומר את עצמו כדבעי. תחלת החטא (ה"וי" הראשון) היא "ויחל נח"², שעשה את עצמו חולין כפי שמפרשים חז"ל, נח יצא מגדר קדש. היין נברא בעולם כדי לעשות קידוש, לשון קדש³, אבל נח הוציא את היין מגדר קדש לגדר חולין, וכתוצאה מכך השתלשלו כל ה-יג ויין, הפגם ב-יג מדות הרחמים.

הדרשה של ריבוי ה"וי" רומזת שיש כאן 'צפיפות' של "וי", ולכן ראוי לבדוק מה הטווח שבו הם כתובים. כשנספור נגלה שהכל נמצא בתוך מט מלים, מ "ויחל" עד "וידע", אותן מתבקש לצייר כרבע של שבע. והנה יש קשר מובהק בין מט ל-יג –

49 פחות 13 = 36, 6 ברבוע. בלשון מתמטית: ההפרש בין 6 ברבוע ל-7 ברבוע הוא 13, לפי הכלל שההפרש בין 6 ברבוע ל-7 ברבוע הוא החיבור שלהם (2 פלוס 1). אם כך, מתבקש לראות בתוך ה-13 חלוקה ל-6 ו-7, ואכן יש חלוקה מובהקת כזו בפסוקים: בשלשת הפסוקים הראשונים, עד סיום החטא

לאחר המבול, האנושות נצלה, נח ובניו יצאו מהתבה וה' כרת ברית על קיום העולם. אבל נח עצמו נפל בחטא: הוא נטע כרם, שתה מן היין והשתכר – ההופעה הראשונה של יין ושכרות בתורה.

ובגמרא "שלש עשרה ויין" נאמרו ביין: 'ויחל נח איש האדמה ויטע כרם וישת מן היין וישכר ויתגל בתוך אהלו וירא חם אבי כנען את ערות אביו ויגד לשני אחיו בחוץ ויקח שם ויפת את השמלה וישימו על שכם שניהם וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם וגו' וייקץ נח מיינו וידע את אשר עשה לו בנו הקטן"⁴. ופירש רש"י "יג ויין" – לשון וי וי. ויאמר ארור כנען לא חשיב אלא עד 'וידע' דנגמר לו עונשו של יין" (והתוספות הוסיפו שלא דורשים את "ויפת" מפני שזהו שם ולא פועל). הדרשה של חז"ל את אותיות "וי" כלשון אנחה היא דוגמה מובהקת לכך שכל התורה נקראת כמו שירה, צריך לשמוע מה שכתוב. כך נח הופך מלשון נחמה ומנוחה, "זה ינחמנו", ללשון אנחה...

היין נברא בעולם כדי לעשות קידוש, לשון קדש, אבל נח הוציא את היין מגדר קדש לגדר חולין

13 וי

יג פעמים וי הם כנגד יג מדות הרחמים, 'תיקוני דמהימנותא'. נח קלקל ביין, הפך את כל המקורות העליונים, מקורות האמונה והרחמים, ל"וי" וצער גדול, היפך הברכה

ב הביטוי "ויחל נח" הוא פנינה חשבונית: ויחל במילוי (וו יוד חית למד) = נח במילוי, נון חית (דהיינו, לוי במילוי = נון) ויחל נח במספר קדמי 4 פעמים ויחל נח בחשבון רגיל. ויחל נח = 112 = 7 פעמים וי (כמו שיתבאר שהי"ג וי מתחלקים לשבע ושש) = יבק, סוד "מעבר יבק", המעבר מחיים למות, השכרות כאן היא בחינת מות.

ג כמו שלא נברא הזהב אלא לצורך בית המקדש (בראשית רבה טז, ב). יין = ה פעמים זהב זהב בהכאת אותיות, ז פעמים ה פעמים ב יין ועוד, זהב = דוד שחי יין שנים (ובזקנו היו שבעה גזוני זהב).

היא "עד דלא ידע", ואילו שתיית היין של נח מסתיימת ב"וידע".

והנה בהמשך הגמרא נאמר "אמר לו הקדוש ברוך הוא לנח: נח, לא היה לך ללמוד מאדם הראשון, שלא גרם לו אלא יין. כמאן דאמר אותו אילן שאכל ממנו אדם הראשון גפן היה" (כפי שהתבאר בפרשת בראשית, בשבוע שעבר). זו דעת רבי מאיר הלומד שעץ הדעת גפן היה מזה גופא שכאן היין הביא **יללה** לעולם, "וישת מן היין [=יללה] וישכר וכו'". יש עוד קשרים מובהקים בין חטא עץ הדעת לשכרות של נח, כמו העובדה ששניהם מסתיימים בכיסוי הערוה. בפרשת בראשית התבאר שדעת רבי מאיר רמוזה ב"עץ הדעת טוב ורע" – יין הוא "טוב ורע", יכול להיות "ראש" לטובה או "רש" לרעה (ככתוב בגמרא שם). וכעת

יש להוסיף: הסיפור של נח מסתיים בדעת, "וידע" – הסוף הוא כאשר האדם יודע, בסוף שתיית היין הוא מגיע לדעת, יודע מה גרם לו החטא.

לסיום, "מרובה מדת טובה ממדת פורענות" – כמו שביין יש סכנה מרובה, וצריכים להזהר מאד משכרות "ונשמרתם מאד לנפשתיכם" (מהתמכרות ל'טיפה המרה', המביאה לכל רע), כך יש טובה מרובה ביין של הקדושה (שיכול להיות "מועט מחזיק את המרובה"), "המשמח אלהים ואנשים"^ט.

ט וראה התוועדות ליל פורים תשע"א בענין "עד דלא ידע" ו"גזירת המשקה".

של חם ("ויגד לשני אחיו בחוץ"), יש 7 "וי", ובשני הפסוקים הבאים יש 6 "וי".

רמזים נוספים: כל 13 המלים בהן נאמר "וי" עולות **מב** פעמים **חכמה**^ז. הראשון והאחרון, **ויחל וידע** = 144, 12 ברבוע^ח. 13 פעמים **וי** = **יצחק** (ח פעמים **הוי**)^י מדת הגבורה, עליו נאמר ששתה יין בקדושה, "ויבא לו יין וישת"^י, "יין המשמח" (יצחק לשון צחוק-שחוק ושמחה).

עץ הדעת

כאמור, לרש"י היה קשה למה חז"ל מונים רק עד "וידע", ולא ממשיכים "ויאמר ארור כנען וגו'". לכן פירש רש"י שסיום החטא הוא ב"וידע", כאשר נח ידע עונשו של יין, מה עשה ומה גרם. זהו רעיון מאד חשוב: אדם מתחיל משהו בחיים, "ויחל נח", ואינו יודע לאן

הדבר מוביל. מתי התהליך מסתיים? כאשר האדם יודע מה קרה לו, שהוא נפל בפח... כשידע את עונשו של היין^י. שתיית יין בפורים

ד רמז לקלוקל בכל ג' ידות החכמה (ג פעמים יד עולה מב), ודוק.

ה חתר הזהב של 144 הוא 18-9 ו-55 (ב'סדרת האהבה'). החלוקה של **ויחל וידע** היא בהפרש של 1, 54 ו-90, המשך של סדרה חיבורית המתחילה 18 18 (36 54 90 144 234 378 [חשמל = **איה** פעמים **חי**])... – "**חי חי**" (הוא יודך כמני היום"), ודוק.

ו **יצחק** = **לחם עני**, וזו החלוקה כאן: 13 פעמים ו = **לחם**. 13 פעמים י = עני.

ז בראשית כז, כה. **ויבא לו יין וישת** = 841 = 29 ברבוע = 21 בהשאה.

ח **ענש** = ו פעמים **יין**, כאשר **ע** של ענש = **יין** ו-**נש** של ענש = ה פעמים **יין**.

המהפכה השניה (6) היוצאים מן הכלל

בשנים האחרונות, הרב מלמד על ארבע 'מהפכות' גדולות בהלכות תלמוד תורה: כתיבת התורה שבעל פה, נטילת שכר על לימוד תורה, לימוד תורה לנשים ולימוד תורה לאומות העולם, כאשר היום אנו נמצאים בעיצומה של המהפכה השלישית ובראשיתה של המהפכה הרביעית

"שיתנו ממון לאדם יעשה בו סחורה בבחירתו אם ירצה", דהיינו שזהו סוג של שותפות, "עסקא" שעושים בממונו של התלמיד-חכם, ולא מדובר במתנה (כמו שמוכח גם מהמשך דברי הרמב"ם שזה דבר שנוהגים הסוחרים לעשות זה לזה). שנית, זכות קדימה בסחורה, "שתימכר סחורתם תחילה למה שימכר, ותיתפס להם ראשית השוק דוקא", וכמו שפסק בהלכות תלמוד תורה (פ"ו ה"י) "וכן אם היתה סחורה לתלמיד חכם מניחים אותו למכור תחלה".

ומסביר הרמב"ם "כי שתי הפעולות האלה יש שיעשו אותם הסוחרים קצתם עם קצתם על דרך הכבוד ... ולכל הפחות יהיה תלמיד חכמים כמו עם הארץ מכובד", דהיינו שהאיסור הוא רק כאשר נותנים לתלמיד חכם זכויות מיוחדות שאין רגילים לתת לשאר אנשים מכובדים. אמנם אין ללמוד מזה היתר של מתנה, אע"פ שרגילים לתת לאנשים מכובדים, כיון שבמתנה יש פגם מיוחד "שונא מתנות יחיה".

זכות נוספת שמזכיר הרמב"ם שם היא פטור ממסים, וכמו שנפסק בהלכות תלמוד תורה (פ"ו ה"י) "תלמידי חכמים אינם יוצאין בעצמן לעשות עם כל הקהל בבנין וחפירה של מדינה וכיוצא בהן... ואין גובין מהן לבנין החומה ותיקון השערים ושכר השומרים וכיוצא בהן ולא לתשורת המלך, ואין מחייבים אותן ליתן המס". ומסביר הרמב"ם שזו זכות מיוחדת שנתנה התורה לתלמידי חכמים³,

הרמב"ם קבע כלל גדול שאין ליטול שכר על ת"ת, אבל גם לזה יש יוצאים מן הכלל. כך כותב הרמב"ם בפירוש המשנה שמי שאינו יכול לעשות מלאכה, בעל מום או זקן וכיו"ב, מותר לו לקבל מאחרים, כיון "שאין תחבולה להם אלא לקחת. ואם לא, מה יעשו, הימותו? זה לא ציותו התורה". דהיינו שהאיסור הוא רק כשיכול לפרנס עצמו ובמקום זה נוטל מאחרים.

היתר זה דומה למה שכתוב בהלכות מתנות עניים ש"זקן או חולה או בעל יסורין" שאינו יכול לפרנס עצמו יכול ליטול מן הצדקה (ואדרבה, אם אינו "הרי זה שופך דמים"). אך יתכן שהרמב"ם מחדש כאן שמי שאין ביכולתו רשאי לקבל מאחרים לא (רק) בתורת צדקה סתם, אלא (גם) כשנותנים לו מפני צדקתו ועסקו בתורה, ואין בזה חילול השם (הטעם העיקרי לאיסור) מפני שידוע שזה מצב! אבל בכל מקרה אחר שהאדם מסוגל לפרנס עצמו ובכל זאת נוטל מאחרים, הרי זה חילול השם ושלא לשמה, כמבואר לעיל.

הטבות לחכמים

עוד כותב הרמב"ם (בפיה"מ) שיש כמה הטבות וזכויות לתלמידי חכמים. ראשית, מה שנאמר בגמרא "המטיל מלאי לכיס תלמידי חכמים זוכה ויושב בישיבה של מעלה, שנאמר 'כי בצל החכמה בצל הכסף'⁴", ומפרש הרמב"ם:

ב כמו שלמדו בגמרא, בבא בתרא ח, א, מהפסוקים "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך שרים" (הושע ח, י), "מנדה בלו והלך לא שליט למרמא עליהם" (עזרא ז, כד).

ערך: יוסי פלאי
א פסחים נג, ב.

לו ולא שישליך עצמו על הציבור". אדרבה, נראה שכיון שהרמב"ם כבר הזהיר וצווה על חומרת האיסור להנות מאחרים, לכן לא חשש שיטעו בדבריו כאן, וודאי הפירוש הוא כדברי הרדב"ז. מכל מקום, דברי הרמב"ם הללו הם גם הלכה והוראה, כמו שמבאר הרבי "ונפקא מינה לדינא שמותר לו למעט במלאכה עד כפי המוכרח לו בצמצום (בתנאי שלא יטיל עצמו על הציבור להתפרנס מן הצדקה וכו') על דרך שמצינו בגמרא בנוגע להלל ש'בכל יום ויום היה עושה ומשתכר בטרעפיק כו', ואח"כ היה שב לבית המדרש לעסוק בתורה"^ד.

עוד יש להדגיש שהחזקת תלמידי חכמים באופן המותר היא מצוה, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ו ה"ב): "מצות עשה להדבק בחכמים ותלמידיהם כדי ללמוד ממעשיהם כענין שנאמר 'ובו תדבק', וכי אפשר לאדם להדבק בשכינה, אלא כך אמרו חכמים בפירוש מצוה זו הדבק בחכמים ותלמידיהם, לפיכך צריך אדם להשתדל שישא בתלמיד חכם וישא בתו לתלמיד חכם ולאכול ולשתות עם תלמידי חכמים ולעשות פרקמטיא לתלמיד חכם ולהתחבר להן בכל מיני חבור שנאמר ולדבקה בו, וכן צוו חכמים ואמרו והוי מתאבק בעפר רגליהם ושותה בצמא את דבריהם".

מה הדין בשינויים במציאות

והנה הרמב"ם מתאר מציאות שבה ניתן לעסוק בתורה כראוי וגם לעסוק במלאכה. אבל תתכן מציאות שקשה לנהוג כך, הן מציאות פרטית של אדם מסוים, והן מציאות כללית של שינוי בצרכי הפרנסה או בהרגלי הלימוד. למשל, ביחס לדברי הרמב"ם שאדם יעסוק שלש שעות ביום במלאכה ותשע שעות בלימוד, הרי כיום יש הרבה מלאכות שלא ניתן לעבוד

דהיינו שזה יוצא מן הכלל שאין ללמוד ממנו. וזכויות נוספות שמצאנו: דין קדימה בצדקה, "היו לפנינו עניים הרבה... אם היה כהן גדול עם הארץ וממזר תלמיד חכם, תלמיד חכם קודם, וכל הגדול בחכמה קודם את חבריו" (הלכות מתנות עניים פ"ח יז-יח). דין קדימה בבית הדין, "דין תלמיד חכם קודם לדין עם הארץ" (הלכות סנהדרין פכ"א ה"ו). בהקשר זה יש להזכיר את הדיון בפוסקים עד כמה יש גדר תלמיד חכם בזמן הזה^ה.

לומדי תורה כשבת לוי

והנה כתב הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל (פי"ג יב-יג), לאחר דיני ערי הלויים: "ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל...? מפני שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים... ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש ואיש ... אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להבדל לעמוד לפני ה' ולשרתו ולעובדו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלהים, ופרק מעל צאורו עול החשבונות הרבים אשר בקשו בני האדם, הרי זה נתקדש קדש קדשים ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים, ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים ללוים, הרי דוד אומר ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי"^ו.

ובהשקפה ראשונה נראה שכוונתו שאותו אדם העוסק בעבודת ה' יהא ניוון מאחרים, שהרי הרמב"ם משווה אותו לכהנים וללויים המקבלים תרומות ומעשרות וכו'. אבל לפי דבריו בהלכות תלמוד תורה צריך לפרש בדבריו שכמו שה' נתן לשבט לוי את הראוי לו כך יסייע לאותו אדם להתפרנס בקלות ולהיות פנוי לעבודת ה', וכן מבאר הרדב"ז "ודקדקתי בדבריו ז"ל שכתב ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו, שהקב"ה יזכה לו להרויח בעולם דבר המספיק

ד התוועדות ש"פ נצבים וילך תשד"ם. ושם מציין לדברי הרדב"ז הנ"ל.

ג ראה שו"ע י"ד רמג, ג-ז ובנו"כ שם.

התורה על תלה שלא תיבטל, ועל כיצא בזה נאמר "עת לעשות לה' הפרו תורתך". ויש שכתבו שגם הרמב"ם יודה לזה, אך בפשטות אין זו דעת הרמב"ם ש'מתעקש' על כך שחכמי התורה יתפרנסו ממלאכתם, אלא שגדולי הפוסקים אחרי הרמב"ם הכריעו לעשות 'מהפכה' שלא כדבריו. הרמב"ם עצמו סובר שהדאגה לקיום התורה אינה מתירה לשנות הלכה זו, כיון שלא יתכן לדאוג לתורה על ידי דבר שהוא "ביזוי התורה וכיבוי מאור הדת". ומי שצויה שלא לעשות את התורה קרדום לחפור בה הוא ידאג שהתורה תתקיים. והרי אנו מובטחים "והיה כי תמצאן אותו רעות רבות וצרות... כי לא תשכח מפי זרעו", דהיינו שגם בכל הזמנים הקשים ודאי לא תשתכח התורה. אכן, מצאנו רשימה של בעלי תפקידים שהיו נוטלים שכרם מתרומת הלשכה – כמו דיני גזלות, תלמידי חכמים המלמדים הלכות שחיטה והלכות קמיצה לכהנים, ועוד, ככתוב במסכת כתובות¹ וכמו שפסק הרמב"ם עצמו בהלכות שקלים (פ"ד ה"ד). בפרק הבא נעסוק בדין זה בהרחבה, ושם יתבאר שאפשר לומר בדעת הרמב"ם שמעיקר הדין כל אלו אסורים ליטול שכר ("מה אני בחנם אף אתם בחנם"), אלא שחכמים התירו לעשות זאת מפני הצורך ההכרחי ללימוד התורה. אך מכל מקום, נראה שאין בדבר אלא חידוש, ואין ללמוד מכאן היתרים נוספים לדעת הרמב"ם.

בהן שלש שעות ביום בלבד (במיוחד בשכירים שזמנם אינו בידם), וכיו"ב. וכן בנוגע ללימוד, אפשר שנתמעתו הדורות וקשה לאנשים להגיע לרמה מספקת של ידיעת התורה אם חלק מזמנם יעסקו במלאכה. אם כן, יש לדון האם הדין משתנה בשינוי המציאות.

והנה, לפי דברי הכס"מ ואדה"ז (שהובאו פעמים קודמות) ודאי יש משמעות לשינוי המציאות, כיון שכל האיסור הוא כשמטרת הלימוד היא לצרכו, וזה מתייחס למציאות שאדם יכול לעסוק במלאכתו ולעסוק בתורה ובכל זאת בוחר להתפרנס מהתורה (לצרכו), אבל כאשר תנאי החיים אינם מאפשרים זאת אזי הוא מקבל מאחרים כדי ללמוד, לצורכה. אבל כבר התבאר שהרמב"ם בפשטות אינו מחלק בכך, ולכן יש לדון מצדדים אחרים.

ולכאורה יש לדמות זאת למה שהרמב"ם מתיר לזקן ובעל מום, שאינם יכולים לעסוק במלאכה, ליטול מאחרים, ויש לומר שהוא הדין למי שאינו יכול ללמוד אם לא יטול מאחרים. אבל יותר נראה שהנושאים אינם דומים: אדם שאינו יכול לפרנס עצמו באמת מותר ליטול מן הצדקה, שהרי אין לו ברירה, ולשם כך נועדה מצות הצדקה, שמי שאין לו יקבל ממי שיש לו. אבל בנוגע ללימוד תורה, הרי אדם יוצא ידי חובת המינימום של לימוד תורה ב"פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית"² ואם כן כל עוד הוא עוסק בפרנסתו כדי חייו, ואין זמנו בידו, באמת פטור מללמוד יותר מהמינימום הזה.

והנה, לקמן נראה שלדעת רוב הפוסקים, בדורות שלנו יש להתיר נטילת שכר עבור לימוד תורה מפני שבדרך כלל אי אפשר ללמוד וללמד כראוי אם לא יתאפשר לתלמידי חכמים ליטול שכר מהציבור, כמו שכתבו התשב"ץ, הכסף-משנה ועוד, שזהו הכרח להעמיד את

1 שו"ת דבר שמואל אבובב סי' קלח, הובא בבאור הלכה סי' רלא זה לשונו "אך הנראה לע"ד שאפילו הרמב"ם ז"ל יסיכר בנ"ד להתיר, דאין דנין אפשר משאי אפשר. וכיון שכפי צורך השעה והמקום אי אפשר לזה האיש החפץ חיים להתקיים תלמודו בידו לזכות בו את הרבים כי אם בסיפוק צרכיו ע"י אחרים והרי הוא ככל המון הדיונים והחכמים שהיו מקבלים שכרם מתרומת הלשכה... ואין יעלה על הדעת שיורה בכגון זה הרב ז"ל שיותר טוב לאדם לאחוז בסכלות וחסרון החכמה כל ימיו אשר הוא גרמה לכמה נזקים ומכשולות תלמוד המביא לידי מעשה ולמנוע טוב מבעליו וזכות הרבים התלוי בו היותו נהנה מאת אחיו".

הסיפור החסידי

רבי מנחם נחום מטשערנוביל | הצדיק המיילד

רבי מנחם נחום מטשערנוביל נודע על שם ספרו 'מאור עינים' – אחד מספרי היסוד של תנועת החסידות, ומייסד שושלת חסידות טשערנוביל. היה זקן תלמידי המגיד ממעזריטש ועוד הסתופך בצל הבעל שם טוב. על פי מסורת המקובלת בחב"ד, היה רבי נחום נכדו של רבי אדם בעל שם.

רבי נחום נהג כ'מגיד' והסתובב בין העיירות לעורר את העם בדרשות מוסר וחסידות. אחר פטירת המגיד ממעזריטש, התקבצו סביבו חסידים ואנשי מעשה והוא נהג באדמו"רות. חצרו התקבעה, לאחר נדודים, בטשערנוביל שבוהלין (היום אוקראינה). רבים מצדיקי דורו היו נוסעים אליו כחסידים. רבי נחום נפטר ב"א מרחשון תקנ"ח ומנוחתו כבוד בטשערנוביל.

פעם באו לרבי נחום כדי שיעזור רחמים על מקשה לילד. אמר הצדיק שילכו מהר ליחתן שלי (רבי שלום שכנא מפראהביטש, בעלה של נכדתו חוה'לה) – והוא יטפל בכך. ר' שלום היה אז אברך צעיר מאוד, כבן 15-16, ורבי נחום צדיק מבוגר, ובכל זאת הוא שולח ליחתן הצעיר שיטפל במקרה הזה. זו סכנת נפשות, רצים מהר לרבי שלום – שכנא ואומרים לו שהרבי שלח אותנו – יש פה אשה מקשה לילד וצריך מיד לעשות משהו. אומר רבי שלום: מה אתם רוצים ממני? אני לא יודע מה לעשות. חוזרים לרבי נחום ומספרים לו, והוא נעשה רציני מאוד, ואומר בקפידא: לכו אליו שוב ואמרו לו שאני אמרתי שהוא חייב לעזור לה, ורק הוא יכול לעזור לאשה הזאת. חוזרים אליו והוא אומר להם: אני באמת לא יודע מה לעשות, אבל אם הצדיק שלח אלי אז אספר לכם סיפור, ואולי בכח הסיפור תבוא ישועה לאשה הזו:

האשה הזו התחתנה לא מזמן. היא בוכה ובוכה – על שני דברים, קודם כל שלא יטמאו אותה ושנית בוכה על בעל נעוריה שמן הסתם יגרש אותה. מתוך הבכי היא מסתכלת, ורואה שיש בעלית הגג מרפסת שפונה לרחוב – בגובה כמה קומות. חשבה האשה: אם אשאר כאן וודאי יטמאו אותי. אקפוץ מהמרפסת, ואחד מהשנים: או שאמות, או שה' יעשה לי נס ואנצל מכאן. חיפשה מעט בחדר ומצאה אדרת עבה, עוטפת את עצמה בבגד וקופצת מהמרפסת. ה' עשה לה נס – אולי קצת בדרך הטבע, בעזרת הבגד הזה – והיא נפלה בלי לקבל מכה, ומיד קמה וברחה הביתה. כשהגיעה הביתה היא לא ספרה כלום לבעלה, כנראה שעדיין הייתה בטראומה מהסיפור הזה. אבל הבעל מיד חשש שמשהו קרה פה, ופחד להתקרב אליה בכלל.

למחרת בבקר, היה מנהג באסטנבול – זו עיר נמל, ויש שם סירות קטנות – שמי שיש

סיפור הזוג מאסטנבול

בקהילת אסטנבול, כאשר אשה צריכה לצאת החוצה, ובפרט בליל טבילתה, היא אינה יוצאת לבדה אלא בקבוצה, מפחד המוסלמים.

ערך: יהודה הס

אמר: כעת האשה שבקשתם עליה ילדה למזל טוב. ואז הבטיח שכאשר יספרו את הסיפור במקרה של מקשה לילד – תלד בשעה טובה ומוצלחת.

רבי מנחם נחום נפטר ב"א מרחשוון, יום פטירת רחל אמנו בלידתה. רחל היא הסמל למקשה לילד, ואף מזוהה בקבלה עם השכינה, המתייסרת בחבלי לידת המשיח. אכן, אחד העניינים שנגעו יותר מכל בנפשו של ר' נחום היה צרתה של מקשה לילד. הוא פעל ישועות רבות בנושא, ואף היה מפסיק באמצע תפילת העמידה בכדי לספור את כסף הפדיון – בידעו את כוחו להושיע בכך את האישה ממוות.

כאן מסר הרבי מטשערנוביל את המקרה הקשה לחתנו. אף שקשה היה לחתן הצעיר להוליד מתוכו את הישועה, ר' נחום לא ויתר, וזיכה אותנו בסיפור יפהפה שסגולתו בציודו. מה הקשר בין האשה מאיסטנבול לילדת מאוקראינה?

בסיפור שסיפר ר' שלום שכנא, מודגשת מסירות הנפש של האשה לצניעותה. גם היולדת נכנסת במודע למצב מסוכן, ואף שבדרך כלל העניין מסתיים בטוב, לא תמיד זה כך. על כך תעיד רחל אמנו.

למרות זאת, מסירות נפשה של רחל אמנו היא זו שסללה את הדרך לכל נשות ישראל, וביטלה את הצורך במיתה של ממש עבור הלידה. כשם שמסירות הנפש של האשה גברה על הערבי הטמא, כך יפול עמלק בידי בני רחל. גם בדורנו, מסירות הנפש מעניקה כח לגבור על האויב, וללידת המשיח למזל טוב.

לו איזו בעיה, עגמת נפש, שוכר סירה ויוצא לשוט. כך הוא מפיג את הדאגה שלו. כך היה נהוג שם, אצל הערבים, וגם להבדיל, אצל היהודים. אין דבר מרגיע כמו לשוט במים. כך נהג הבעל הצעיר (מספר הסיפור גם הוא בעל צעיר. ומעניין לציין, שעל אשתו הצעירה היתה מלשינות – איש בליעל נסה להוציא שם רע על הצדקת חוה'לה).

הבעל שוכר את הסירה ומפליג, ובאמצע הים הוא רואה עוד סירה מתקרבת אליו, עם ערבי אחד. הוא לא מכיר את הערבי והערבי לא מכיר אותו, אף שהייתה אפשרות כזו באיסטנבול של היכרות בין יהודי לגוי. היה ברור שאם יש פה שני אנשים בודדים, כל אחד בסירתו, כנראה זה אותו סיפור – כך היה המנהג, שכל מי שיש לו דאגה עושה כך. טוב, "דאגה בלב איש ישחנה", "ייסחנה לאחרים". שואל היהודי: מה הבעיה שלך? אתה תספר לי, ואחר כך אני אספר לך. הערבי מתחיל לספר, ומספר את כל הסיפור – שאתמול הוא חטף אשה יהודיה, וברחה, ולא כל כך מצטער עליה, אבל יחד איתה נעלמה האדרת שבתוכה הוא החביא את כל העושר שלו, המון זהב ויהלומים, הכל בתוך הבגד. ברוך רציני... היהודי שומע, מבין מה קרה, ובתירוץ כלשהו ממנהר ללכת הביתה. כאשר האשה הגיעה עם הבגד, היא שמה אותו תחת התנור והבעל ראה זאת. מיד הלך, קרע את הבגד ומצא את האוצר, ושמחו שניהם מאוד. מספר הצדיק, שהשמחה של הזוג היהודי הצעיר היתה עד בלי די, ומתוך השמחה הזו נולד להם בן צדיק. כשרבי שלום מפראביטש סיים לספר,

מענות ותשובות

שאלה:

בקיצור - השמחה והכוחות האמתיים באים דוקא מתוך בטול הישות העצמית האומרת לאדם שהכל תלוי בו ועומד עליו. בכלל, כמה שפחות לחשוב על עצמי וכמה כח פיזי ונפשי יש לי - יותר בריא ושמח. תבשרי בשורות טובות בכל - שנה טובה ומתוקה!

ברכה לפתיחת בית מדרש לבחורים

בגבעה חדשה:

ברכה להצלחה רבה בישוב ארץ ישראל ולימוד תורה בשמחה ובטוב לבב מרב כל!

שאלה:

ראיתי שהרב כותב בהקשר לכך שהתורה נקראת "תורה משולשת", שכל חלק בתורה ניתן לחלק לשלושה כנגד חכמה-בינה-דעת. מהו ההסבר לכך שנביאים מתחלקים לשלושה באופן הבא: יהושע-שופטים-שמואל-מלכים - **חכמה**, ישעיה-ירמיה-יחזקאל - **בינה**, וירי עשר - **דעת**?

מענה:

בנביאים ראשונים מתוארת בעיקר ההנהגה האלקית (לפי בחירת האדם), חכמה. ג הנביאים הגדולים היינו תוכחת מוסר עם נבואה לעתיד הטוב, בינה. תרי עשר היינו נביאים המקשרים לתודעה אלקית, דעת.

התחלתי לעבוד השנה כמורה. זו שליחות חשובה ומשמחת בעיני, אך הדבר דורש ממני כוחות גוף ונפש גדולים, זאת לצד מה שנדרש ממני כדי לאפשר לבעלי את השליחות החינוכית שלו. לפני שהתחלתי ללמד ושבעלי קבל על עצמו את השליחות שלו, החלטתי להרחיב את הגבולות שלי ו'ללכת על זה'. אמנם כעת, כשאני חושבת על ההריון והלידה הבאים אי"ה, לצד הטיפול בילדים שכבר בבית, הכל נראה לי ממש 'גדול עלי'. לכן, כעת אני מתלבטת האם להמשיך בעבודתי כמורה או לעזוב אותה (למרות אי הנעימות של עזיבת עבודה באמצע השנה).

מענה:

בלי העזר האלוקי והתמיכה המתמדת של השי"ת כל דבר בחיים הוא 'גדול עלי'. לכן על האדם לקיים (מתוך התבוננות יום-יומית והתעוררות הלב) את הוראת תורתנו הקדושה, "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך". לה' יש אין סוף כוחות לתת לך להצליח בשמחה בעבודת הקדש שלך בחינוך בנות ישראל יחד עם הריון וגידול ילדיך, הכל בשמחה ובטוב לבב מרוב כל. העיקר - כנ"ל - לסלק את התחושה שהכל עומד עלי, על הכוחות המדומים שיש לי או שאין לי.

רמז בפרשה

מתמטיקה בפרשת השבוע

שש עונות בשנה

לאחר המבול, עוד בטרם כרת את הברית המיוחדת עם נח, קבע הקב"ה כי, "עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זָרַע וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וַלַּיְלָה לֹא יִשְׁבְּתוּ" (בראשית ח, כב).

והנה, על פי פסוק זה ישנן 6 עונות בשנה (כל אחת של חודשיים; וראו ברש"י על הפסוק כיצד הן מתחלקות בין חודשי השנה).

זָרַע קָצִיר קָר חֹם קִיץ חֹרֶף שווה 1513 והוא מספר ההשראה של 28 (כח), כלומר סכום הרבועים של 28 ושל 27.

ג מהעונות מתחילות באות ק, קָצִיר קָר קִיץ (ב-קָצִיר יש את כל האותיות של קָר וכן כל האותיות של קִיץ, וממילא יש כאן שלישיה מובהקת) ועל כן מתבקש להתבונן בהם כקבוצה אחת. ערך שלש העונות הללו, **קָצִיר קָר קִיץ**, הוא 400, 300 ו-200 (בסדר יורד) וסכומן עולה 900 שהוא 30^2 (סוד ה-לב - ל בחזקת 3 - היהודי).

מבין שלוש העונות הנותרות, **זָרַע חֹם** שוות ביחד 325 שהוא משולש 25 בעוד העונה האחרונה **חֹרֶף** שווה 288 (סוד רפח) והוא הרבוע הכפול של 12 (2 כפול 12^2). שלש העונות הללו יחד גם הן ראויות להיחשב קבוצה, שכן סכומן עולה 613 (סוד תריג מצות התורה), שהוא כידוע מספר ההשראה של 18. אבל נשים לב שאת ההשראה של 18 מחשבים על ידי חיבור שני הריבועים 18^2 ו- 17^2 שהם 324 ו-289. אבל 324 הוא 1 פחות מ-325 ו-289 הוא 1 יותר מ-288, וזו תופעה נדירה.

משוואת העונות

מצאנו עד עכשיו שערך שמות שש העונות

מתחלק כך:

$$900 \pm 613 = 1513$$

משוואה שראינו שאפשר לכתוב גם

בצורה הבאה:

$$30^2 \pm \square 18 = \square 28$$

בכל פעם שמתגלית תופעה כזו מעיון בעניין בתורה, השלב הבא הוא לנסות להכליל את התופעה. כדי לעשות זאת נשאל: מתי יתקיים השוויון שמספר ברבוע ועוד מספר השראה יהיו שווים למספר השראה אחר?

והנה, הכלל הוא:

$$\left[\frac{6(2n+1)}{2} \right]^2 \pm \square \left[\frac{7(2n+1)+1}{2} \right] = \square \left[\frac{11(2n+1)+1}{2} \right]$$

אתגר: הוכיחו את הנוסחה לעיל וכך שהחל מ-6, כל מספר 11, ההשראה שלו יהיה חיבור של רבוע והשראה

והנה, הצבת מספרים מ-1 והלאה עבור n במשוואה מגלה לנו שהמספרים המקיימים אותה הם:

- 6 בהשראה שווה 61, והוא סכום 6 ברבוע (36) ועוד 4 בהשראה (25).
- 17 בהשראה שווה 545, והוא סכום 18 ברבוע (324) ועוד 11 בהשראה (221).
- 28 הוא הדוגמה שלנו בפסוק.
- 39 בהשראה (2965) שווה 42 ברבוע (1764) ועוד 25 בהשראה (1201).
- מהכלל רואים שהרבוע (בצד שמאל של המשוואה) עולה כל פעם ב-12 בעוד מספרי ההשראה עולים כל פעם ב-7. היחס הזה של 12 ו-7 קשור עם סוד העיבור שבכל 19 (12 ± 7) שנים ישנן 7 שנים מעוברות.

דור המבול ודור הפלגה

דור המבול – אבדו האלוהים

מה משתף לשני החטאים? כמובן, בשניהם פעלו בני האדם כנגד רצון ה'. אבל אם נתבונן בפרטי החטאים הללו נוכל להבחין בעוד מכנה משותף: בשניהם הייתה פגיעה באחדות.

אנשי דור המבול אבדו כל ענין באחדות. פעם, סברו לעצמם, היתה העולם חדש, מענין ומרתק, אבל היום כבר התרגלנו. עולם כמנהגו נוהג, וכל אחד מאתנו צריך להתחיל לדאג לעצמו – לחשב על טובתו האישית ולדאג למלא את מחסורו. כאשר מרכז כל אדם בעצמו והשאיפות שלו הן רק לספק לעצמו את מלא תאוותיו הוא עלול להדרדר מטה-מטה, עד שמגיע למעשים של פגיעה באולת, בחבריו הקרובים. בדרך זו הולך העולם ומתמלא בסכסוכים ומריבות.

תארו לכם כיתה מפלגת שעסוקה כל היום במריבות. זה יכול להתחיל מדברים קטנים, כמו להרשות לעצמי להשתמש מדי פעם בחפץ של החבר ללא רשות ("הוא בטח מסכים לי"); בפעם הבאה אני כבר עלול להעז לעשות זאת גם כשאני יודע שהחבר לא יסכים ("שלא יהיה כזה קמצן. מה אכפת לו?"); ואם לא יודעים לעצור עלולים להגיע גם לגנבה של ממש ("זה בכלל שלי").

"אני לא מבין איך הוא ותר לכם על התעלול, המחנך שלכם".

"מילא ותר", עניתי, "נראה שהוא אפילו היה קצת מרצה מהספור".

"מרצה? כשכלם מחליטים לעשות הפוך ממה שאמר?"

"לא יודע, אבל שמתי לב שדוקא את המארגנים הוא בחר לראשי הועדות של הכיתה".

בפרשת נח מספר על שני חטאים גדולים בהם חטאו בני האדם: דורו של נח חטא בשחיתות מוסרית בין אדם לחברו, שהגיע לשיא במעשי גזל וחמס. דור הפלגה חטא במרידה בה' תוך התאגדות לבנית מגדל שראשו בשמים.

על שני החטאים באה תגובת ענישה חריפה מצדו של ה': אנשי דור המבול נדונו להשמדה. כלם, למעט נח ומשפחתו, נמחו כליל מעל פני האדמה במי המבול. לעומתם, אנשי דור הפלגה לא הומתו, אלא הפרדו אחד מחברו. ה' בלבב את לשונם ויצר משפחתם האחידה, שפת לשון הקדש, שבעים שפות שונות. בעקבות כך התפזרו אנשי הדור לכל עבר ועם הפזיר נגנזה גם תכניתם לבנית המגדל.

דור הפלגה – אחדות שלילית

בפנימיות התורה, בקבלה ובחסידות, מסביר כי לדור המבול ולדור הפלגה יש בקדושה שרש מאוד גבוה. מדבר בנשמות גדולות שפעלו בצורה לא נכונה ולכן הדרדרו לאותם המקומות. יותר מפה, מובא כי דורות אלו חוזרים שוב ושוב גם במהלך הדורות הבאים, במיוחד בימינו אנו, לקראת ביאת המשיח, וכי עלינו מוטל לתקן את אותם פגמים.

את הדרך לתקון החטאים השונים נלמד, כמובן, מה' עצמו, מהדרך בה בחר הוא להעניש אותם. נזכר: כֹּאשֶׁר ה' בֹּחֵר לְהַעֲנִיֵּשׁ מִיִּשְׁהוּ אִין מִדְּבַר בִּפְעֻלָּה שֶׁל עֲנִיָּשָׁה לְשֵׁם נִקְמָנוּת, ח"ו. ה' מראה לו ברחמי את הדרך לתקונו. כך גם ביחס למבול: כמו מי המקנה המטהרים את הטמא מטמאתו באים מי המבול לטהר העולם ולתקנו.

מובא בספר הזהר, כי בימינו אלה, סמוך לביאת המשיח, יבוא שוב מבול לעולם. לא מבול כמו זה שבפרשה שלנו. ודאי, ה' הבטיח לנח שלא יהיה עוד מבול שיטחית את העולם, ואפלו כרת עמו ברית על כך. המבול שישטף את העולם יהיה גלוי של חדושי חכמה אדירים, חכמה אלקית, שכמותו עוד לא הכרנו. ארבות השמים שוב יפתחו ומעיינות תהום רבה יבקעו. אלו מלמעלה ואלו מלמטה ימלאו את העולם כלו בסודות התורה ונפלאותיה, וימלאה

גם חטא בנית מגדל בבל היה פגיעה באחדות, אלא שבמקרה הזה לא מדבר היה על חסר אחדות, כמו בדור המבול, אלא על אחדות שלילית. בני האדם התאחדו לשם מטרה אחת, אלא שהיא לא הייתה לשם שמים. במקום להתאחד סביב קיום רצונו של ה', בחרו האנשים בדרך הקלה. אנשי הדור שאחר המבול רצו להכנס לחיים של שגרה, שהיה לכלנו נח, שהיו לנו כללים ברורים, ואת זה אפשר לעשות רק כאשר אנו מרפזים במקום אחד, בעיר אחת. המגדל שבמרקזה של העיר מבטא את הרצון שלהם להתאגד תחת רעיון אחד משתף לכלם.

על אף המשתף לשניהם, הפרת האחדות וההתאחדות השלילית הם חטאים שונים זה מזה, כמעט הפוכים, וזו הסבה לכך שהענישה שבאה בעקבותיהם הייתה שונה בתכלית. כאשר האנשים מסכסכים ביניהם ומפלגים מתחרט ה' על בריאת העולם ואומר לעצמו – "אם האדם כל כך משחת למה שאמשוך לקיים אותו?". המסקנה המתבקשת היא להביא את המבול ולהתחיל עם נח את הכל מחדש. לעמת זאת, כאשר קיימת אחדות בין האנשים, אלא שהיא אינה מכוננת לכיוון הנכון, יש לפזר אותה ולנתב כל אחד לכיוון אחר, על מנת שישתמש בכשרונות שלו לדברים חיוביים.

הָאָרֶץ דְּעָה אֶת ה' כַּמִּים לַיָּם מְכֻסִּים".
כַּאֲשֶׁר מְכִירִים כָּלֶם כִּי "ה' אֶחָד" חוֹזֶרֶת
הָאֲחֻדוֹת לְשׁוֹר גַּם בֵּין בְּנֵי הָאָדָם.
וַיֵּלֶךְ ה' אִתָּם
וַיַּהֲרֹגוּ תַקְוָנוֹ שֶׁל דּוֹר הַפְּלָגָה? כִּי צַד
עָלִינוּ לְתַקֵּן אֶת הָאֲחֻדוֹת הַשְּׁלִילִית?
גַּם כָּאן, בְּדִיוֹק כְּמוֹ שֶׁה' פָּעַל - לְהַפְּיץ
וּלְפַזֵּר. ה' רוֹצֵה שֶׁכָּל הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ אֲצֵלָנוּ
לֹא יִשָּׁאֵר מְרָכָז בְּמָקוֹם אֶחָד אֲלֵא

יּוֹפֵץ הַלָּאָה, לְכָל עֶבֶר - "וּפְרָצְתָּ יָמָה
וְקִדְמָה וְצִפְנָה וְנִגְבָּה". הַבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה
שֶׁנִּתְבָּרַךְ בָּהּ אָדָם הָרִאשׁוֹן הִיְתָה "פְּרוּ
וּרְבוּ" - עָלָיו לְהִתְרַבּוֹת וּלְמַלֵּא אֶת
הָאָרֶץ. בְּמָקוֹם לְהַצְטוּפֵי בְּמָקוֹם אֶחָד -
צֵא לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ!
שֶׁנִּזְכָּה לְהִתְאַחַד וּלְהַפְּיץ
אֶת הָאֲחֻדוֹת בְּכָל הָעוֹלָם!
שִׁבְתָּ שְׁלוֹם וּמִבְרָךְ!
רַצִּי

שְׂאֵלַת הַשְּׂכֻחָה:

מָה מִשְׁתַּף לְחֻטְאֵי דּוֹר הַמַּבּוּל וְדוֹר הַפְּלָגָה וּבְמָה הֵם שׁוֹנִים זֶה מִזֶּה?
בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכּוֹנָה יִגְרַל מִשְׁחָק קֶפֶסָה.

תְּשׁוּבוֹת יֵשׁ לְשַׁלַּח לְדַ"ר ל maosime@gmail.com אוּ בְּטֶלְפּוֹן 079-9211452

עַד יוֹם ב' הַקָּרוֹב.

הַזּוֹכִים: סוֹכוֹת - תַּהֲלִילָה אֶסְתֵּר שְׂרִיבֵר; שְׁמַח"ת - רַבָּקָה הוֹדִיָּה מוֹיָאֵל;

בְּרַאשִׁית - יִשְׂרָאֵל יִדְנִיא

הַפְּרָסִים בַּחֲסוּמִי:

צַעֲצוּעֵי רוֹזֶנְפֶּלֶד

יפ"ו 34 ירושלים | טלפקס 02-6240854

עבודת הצדיקים – למי היא שייכת? בספר התניא מבחין אדמו"ר

הזקן ב'סכינא חריפתא' בין עבודת הבינונים לעבודת הצדיקים, ומדגיש שאל לו לבינוני להיות שוטה ולעסוק בעבודה שאינה שלו. אמנם, בספרים אחרים גם אצל אדמו"ר הזקן החלוקה חריפה פחות, והרבי מליובאוויטש אף אמר כי לקראת ביאת המשיח יש לכל אחד שייכות לעבודת הצדיקים.

הרב גינזבורג, בנשיאת-הפכים חסידית, מחדד מחד את השפלות – הדורשת מהאדם להכיר את מקומו האמתי, עם כל נגעי לבבו – ומרחיב מאידך לדייק ולהבחין במדרגות השונות של הצדיקים, כאשר ה'חוש' הפנימי במדרגות הצדיקים נותן גם לכל אחד ואחת מאתנו, "ועמך כלם צדיקים", לימוד-אישי ממדרגות הצדיקים ונגיעה בעבודתם.

בחוברת השבוע עוסקים רוב השיעורים בענינו של הצדיק מזוויות רבות ומפורטות – בהגדרת הצדיק, במדרגותיו המיוחדות ובעבודות השונות המאפיינות אותו. הכי מתאים ללמוד על צדיקים מהצדיקים עצמם, ובשיעורים הללו עולות הגדרות ה"צדיק תמים" מדבריהם של האור החיים, השפת אמת, השם משמואל והקדושת לוי זיע"א. מתוך ההתקשרות ל"ראשי בני ישראל" (הצדיקים) יכול לקיים כל אחד מאתנו (הבינונים, הלואי...) את עבודת "ויעקב הלך לדרכו" – לצאת לעבודת החולין (עבודת הבינונים) מתוך השראת חגי תשרי (הימים ה'צדיקים' של השנה).

הציבור הקדוש מוזמן

להתוועדות חסידית עם הרה"ח

הרב יצחק גינזבורג שליט"א

לרגל יום פטירת רחל אימנו

י"ב מרחשון - בני ברק

פרטים בהמשך